

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками



Науковий потенціал сучасної юриспруденції

Частина I

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

15 грудня 2009 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2009**

Науковий потенціал сучасної юриспруденції: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2009.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 0979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО
СТАНОВИЩА ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ**

Бортун Микола Іванович

*здобувач юридичного факультету Київського Національного
університету імені Тараса Шевченка*

Дослідження розвитку інституту прокуратури в Україні з часів Київської Русі засвідчує тяглість процесу становлення цього правоохоронного органу. Функції прокуратури, наближені до сучасних, виконували різні органи у рамках судової влади, виокремлення та інституціоналізація органів прокуратури в українських землях проходили на тлі розвитку суспільних відносин в цілому.

Отже, органи прокуратури мають давні традиції на території України. Виникнувши більш як на півтора століття раніше, ніж у Росії, вони започаткували діяльність цього наглядового інституту, який був створений в Російській імперії лише тільки в січні 1722 р. Тому слід обстоювати думку, що українські прокурорські традиції значно давніші за аналогічні російські.

Характерною особливістю становища органів прокуратури було те, що вона, не втрачаючи значення правоохоронного органу, виконувала функцію нагляду за додержанням законодавства та підтримання обвинувачення в суді. З причин військової окупації українських земель сусідніми державами прокуратура почала розвиватися у рамках судових і правоохоронних систем іноземних держав, а на більшій території України у рамках партійно-більшовицької моделі УСРР/УРСР.

Такими чином, розвиток органів прокуратури у радянський період пройшов два основних етапи: 1. довоєнний і воєнний період (1922 – 1945 рр.), коли прокуратура у радянській Україні була знаряддям підтримання більшовицької влади та репресій, у той же час виконуючи функцію нагляду за законністю; 2. післявоєнний період (1945 – 1991 рр.), коли прокуратура в Україні сконцентрувалася на своєму основному призначенні: нагляду за дотриманням законності і правопорядку та кримінальному переслідуванні злочинів, у той же час будучи на службі захисту ідеалів класового суспільства. Досвід правового становища органів прокуратури в Україні у радянський період на сучасному етапі важливий тим, що становище прокуратури у теперішній час формується

на принципах відмови від тоталітарних політичних основ функціонування, маючи незначний досвід власне національної моделі прокуратури.

Досліджуючи сучасні аспекти правового становища органів прокуратури України, необхідно зосередитися на певних закономірностях.

Місце та значення органів прокуратури України серед інших органів влади, зумовлене функціональними особливостями, може бути ефективно реформоване шляхом імплементації норм ЄС у національне законодавство з відповідною адаптацією до інших відповідних норм. У цьому контексті відповідні органи прокуратури повинні брати експертну участь у законотворчому процесі шляхом надання експертних висновків до законопроектів на стадії законотворчості. Більше того, органи прокуратури необхідно зобов'язати брати участь у експертуванні законопроектів, що відносяться до захисту та забезпечення прав і свобод громадян.

Отже, сучасний розвиток прокуратури України у рамках демократичних перетворень зумовлює послідовне поетапне реформування, що зможе остаточно перетворити інститут прокуратури в Україні з пережитків карально-репресивних функцій у ефективний правоохоронний орган, який здійснює свої функції у процесі розбудови повноцінного громадянського суспільства.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Жаровська Ірина Мирославівна

кандидат юридичних наук, доцент Львівської комерційної академії

В найширшому розумінні влада - це здатність впливати на події та явища. В такому широкому значенні говорять не тільки на відносини між людьми, але й на взаємодію людини з навколишнім світом (кажуть про владу людини над природою) чи навіть природних явищ між собою. Однак перш за все влада розглядається як соціальна категорія і стосується стосунків між людьми.

Влада передбачає осмислений цілеспрямований процес, що визначає цілі, шляхи й засоби розвитку суспільства, організує відповідну діяльність його членів. Влада необхідна насамперед для організації суспільного виробництва, яке немислиме без підкорення всіх його учасників єдиній волі, необхідна для підтримки цілісності та єдності суспільства.

Існують різні концепції влади: марксистська, біхевіористська, реляціоністська, системна, телеологічна, структурно-функціональна, психологічна та ін. [1].

Марксистська концепція влади виходить з того, що природа владних відносин пов'язується з виявленням соціально-політичної ролі власності, поділом суспільства на антагоністичні класи з протилежними інтересами. Марксистська теорія вирішального значення в реалізації політичної влади надає народним масам, класам та соціальним групам. Характерною ознакою цієї доктрини є те, що держава розглядається як головний чинник політичної влади, а форми правління - як специфічний спосіб забезпечення класового панування.

Біхевіористська концепція влади. Розглядає владу як об'єкт спілкування між людьми, субординацію керівного та підлеглого в різних її виявах.

У реляціоністських концепціях влади остання постає як можливість і здатність одних індивідів управляти процесом прийняття рішень на локальному чи національному рівні, без огляду на активний чи пасивний опір інших індивідів чи соціальних груп.

Системна концепція влади розглядає її на макро- (як атрибут макросоціальних систем), мезо- (на рівні конкретних систем - сім'ї, організації), мікрорівні (влада як взаємодія індивідів у рамках специфічної соціальної системи).

Телеологічна концепція влади розглядає останню як результат здійснення певних цілей та одержання раніше запланованих результатів.

Структурно-функціональна концепція стверджує, що влада є виявом ієрархічної побудови суспільства та особливим видом відносин між підлеглими й керівниками.

Психологічна концепція влади виходить з того, що ставлення індивіда до політики зумовлюється психологічним механізмом його особистості. Для прихильників цього напрямку (З. Фрейд та ін.) проблема влади - це проблема панування підсвідомості над людською свідомістю та поведінкою.

Отже, велика різноманітність підходів до вивчення влади свідчить не тільки про великий інтерес у світі до проблеми влади, а й про різноманітність типів, видів влади та можливостей багатопланового дослідження. Проблематика владних відносин є об'єктом дослідження політологів, соціологів, філософів, спеціалістів у сфері управління і, безумовно, юристів. Об'єктом останніх зазвичай виступає державна влада, її правова природа та механізми функціонування її інститутів та органів.

В.Ф.Халіпов визначає державну владу як вищий тип влади, котрий створений людиною та громадськими співтовариствами в давнину, при пошуках організованого спільного виживання людського роду та

забезпечення харчами і створення безпеки в умовах тяжкості навколишнього середовища[2]. Кожна віха історії збагачувала роль державної влади шляхом введення різного роду інститутів і з особливими повноваженнями та можливостями функціонування.

Державна влада на відміну від інших видів політичної влади, що має монополічне право видавати закони, обов'язкові для всього населення, що спирається на спеціальний апарат примусу як на один із засобів для виконання її законів та розпоряджень. Державна влада означає як певну організацію, так і практичну діяльність для здійснення цілей і завдань цієї організації.

Влада створюється й функціонує в суспільстві на кількох взаємозв'язаних та взаємодіючих рівнях: макрорівні вищих центральних політичних інститутів, вищих державних установ та організацій, керівних органів політичних партій та провідних суспільних організацій; середньому, або проміжному, рівні («мезорівні» в західній політичній термінології), тобто в регіональних, обласних та районних масштабах, і на мікрорівні відносин між людьми, малими групами та всередині них, котрі створюють загальну картину політичних відносин, настроїв, рухів у суспільстві і сферах його політичного та суспільного самоврядування. Середній рівень влади зв'язує два інші системою органів управління, через нього проходять конкретні рішення вищих інстанцій влади і він же сприймає відповідні реакції суспільства на них. На цьому рівні концентрується основна кількість політичних посадових осіб та основні кадри політичного управління [3].

Можна стверджувати, що державна влада характеризується такими основними ознаками:

а) верховенство державної влади над усіма іншими видами влади (економічною, військовою, в сфері духовності й культури).

б) легітимність державної влади, яка в межах конкретної держави становить єдину офіційну законну владу і має повні та законні повноваження на застосування примусу й сили. Легітимність влади є у прямій залежності від рівня підтримки даної форми й режиму громадянами і підданими держави.

в) організованість державної влади, що прямо відображає рівень впорядкованості даного суспільства.

г) публічність влади полягає в тому, що вона має переважне право звертатися до громадянства від імені системи та держави, всього суспільства.

д) державна влада побудована й функціонує за вертикаллю та достатньо чіткою підпорядкованістю і субординованістю.

е) рішення державної влади мають нормативний, імперативний та системний характер.

є) політична влада володіє багатоманітними ресурсами як силовими так і позасиловими засобами.

Література:

1. Брегеда А. Ю. Основи політології: Навч. посібник. / А. Ю. Брегета - [Вид. 2-ге] - К.: КНЕУ, 2000. — 312 с.
2. Халипов В. Власть: основы кратологии./ В. Халипов.- М.: Луч, 1995.- 304с.
3. Политология: Краткий энциклопедический словарь / [ред. И.Д. Коротца.] М.1997.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ У КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Зінченко Юлія Олегівна

*аспірантка юридичного факультету Університету економіки та права
«Крок»*

Конституція України не містить принципу пропорційності, що гальмує становлення України як правової держави. Сьогодні при визнанні принципу пропорційності розвинутими європейськими країнами, інтеграції України до європейського співтовариства, її розвитку у напрямку пріоритету прав людини, вирішення цієї проблеми носить невідкладний характер.

Принцип пропорційності є необхідною складовою принципу верховенства права і походить від нього, про що ще у 1965 році зазначив Конституційний Суд ФРН [1, с.479].

Конституційний Суд ФРН та Європейський Суд з прав людини застосовували принцип пропорційності в багатьох справах, що стосувались обмеження тих чи інших прав, пов'язуючи його з правомірністю таких обмежень. Також вбачається, що суд формує свою оцінку правомірності тих чи інших обмежень з дотриманням цього принципу [2, с.479].

Таким чином, принцип пропорційності – це одна з необхідних вимог, яка повинна дотримуватися державою при обмеженні прав людини, та обов'язковий критерій оцінки для суду при визначенні правомірності таких обмежень. Призначення принципу пропорційності полягає в збалансуванні публічних та приватних інтересів та недопущення неправомірного обмеження прав осіб.

Викладене вказує на необхідність дотримання принципу пропорційності в будь-якій державі, яка позиціонує себе як правова, віддаючи пріоритет правам людини, та закріплення такого принципу серед конституційних принципів основних актів таких держав.

На сьогодні принцип пропорційності закріплений в таких конституційних актах як: Союзна Конституція Швейцарської Конфедерації (стаття 36) [3, с.542]; Конституція Республіки Хорватія (статті 16, 17) [3, с.450]; Конституція Республіки Польща (стаття 31) [4, с.690]; Конституція Республіки Португалія [4, с.752]; Конституція Республіки Молдова [4, с.558]; Конституція Російської Федерації (частина третя статті 55) [3, с.28].

Така позитивна міжнародна практика у застосуванні зазначеного принципу свідчить про необхідність його закріплення і в Конституції України, яка прямує до інтеграції з розвинутими європейськими державами.

Загалом правова система України має необхідні умови для сприйняття принципу пропорційності, на що вказує навіть історична традиція. Так, дещо схоже до принципу пропорційності можна помітити навіть у тексті першої Української Конституції Пилипа Орлика 1710 року [5, с.41].

Принцип пропорційності був передбачений попередніми проектами Конституції України, зокрема, статтею 59 проекту Конституції України від 27 травня 1993 року: «Конституційні права і свободи особи не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених цією Конституцією і прийнятими на її основі законами, з метою захисту прав і свобод інших осіб, охорони здоров'я, громадської безпеки та суспільної моралі. Такі обмеження мають бути мінімальними і відповідати засадам демократичної держави. У випадках введення воєнного або надзвичайного стану можуть бути обмежені права, передбачені статтями 24, 25, 26, 29, 34, 37, 38, 39, 40, 41 Конституції і лише на той термін і в тій мірі, які обумовлюються гостротою відповідного стану». Аналогічна норма містилась і в Проекті Конституції України від 26 жовтня 1993 року [6, с.279].

Чинна Конституція України визначає Україну як суверенну і незалежну, демократичну, правову державу (стаття 1), в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (стаття 2); в Україні визнається і діє принцип верховенства права (стаття 8).

Отже, положення чинної Конституції України також зорієнтовані на дотримання принципу пропорційності, оскільки вони позиціонують Україну як правову державу, де діє принцип пріоритету прав людини та

принцип верховенства права, а реалізація їх у повній мірі можлива за умови дотримання принципу пропорційності.

Поступове сприйняття Україною принципу пропорційності вбачається і в практиці Конституційного Суду України [7].

На сприйняття принципу пропорційності Україною вказує і пряма законодавча вказівка на дотримання цього принципу адміністративними судами, яка міститься в пункті 8 частини третьої статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України [8].

Зважаючи на вагому роль принципу пропорційності, як елементу дотримання правомірного обмеження прав людини, слід відмітити необхідність широкого застосування цього принципу як Конституційним Судом України, так і судами загальної юрисдикції. Адже саме на суди покладено функцію захисту прав і свобод громадян, встановлення справедливості того чи іншого обмеження та справедливе застосування таких обмежень.

Запровадження принципу пропорційності у правову систему України спостерігається також через виборче законодавство України, що повинно базуватися на відповідних рекомендаціях та міжнародній практиці Венеціанської комісії, яка закріпила принцип пропорційності як один з основних принципів у Керівних принципах щодо заборони та розпуску політичних партій та подібних заходів, ухвалених на 41-й пленарній сесії 10-11 грудня 1999 року [9, с.224].

Отже, принцип пропорційності запроваджується в правову систему України через практику Конституційного Суду України у вирішенні окремих справ з застосуванням і дотриманням цього принципу та через його закріплення у законах України. Проте для більш послідовного та ефективного застосування принципу пропорційності не лише Конституційним Судом України, а й судами загальної юрисдикції, органами державної влади, необхідно закріпити вказаний принцип у Конституції України.

Література:

1. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, випр., доп. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.
2. Rees vs. the United Kingdom. – Judgment of 17 October 1986 // Judgments and decisions. – Series A, no. 106.
3. Конституции государств Европы: В 3 т. / Под. общ. ред. Л.А.Окунькова. – М.: Издательство НОРМА, 2001.– Т.3. – 792 с.
4. Конституции государств Европы: В 3 т. / Под. Общ. Ред. Л.А. Окунькова. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – Т.2. – 840 с.

5. Історія української Конституції / Упоряд. А.Г.Слюсарено, М.В.Томенко. – К.: Право, 1997. – 464 с.
6. Конституція незалежної України: У 3 кн. / Під заг. ред. С. Головатий, Л. Юзьков. – К.: Право, 1995. Кн.1: Документи, коментарі, статті. – 398 с.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 року // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – №5. – С. 38; Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 1.17 статті 1, статті 8 Закону України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" (справа про податкову заставу) № 2-рп/2005 від 24 березня 2005 року // Вісник Конституційного Суду України. – 2005. – №2. – С. 4; Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства "Кіровоградобленерго" про офіційне тлумачення положень частини восьмої статті 5 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (справа щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності) № 5-рп/2007 від 20 червня 2005 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 48. – Ст. 1991.
8. Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 37 – Ст. 446.
9. Європейський демократичний доробок в галузі виборчого права.: Матеріали Венеціанської комісії, ОБСЄ/БДПЛ, ПАРЕ / За ред. Ю. Ключковського. – К.: ФАДА, ЛТД, 2008. – 340 с.

ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Кравчук Клавдія Георгіївна

*викладач кафедри правового регулювання економіки та правознавства
юридичного факультету Тернопільського національного економічного
університету*

Прихід гетьмана П. Скоропадського окреслив початок нового періоду в історії державного життя України (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). З цього часу Центральну Раду було ліквідовано, а гетьмана П. Скоропадського було проголошено гетьманом всієї України. Держава

отримала назву “Українська держава”. Виконуючи верховну виконавчу владу, гетьман П. Скоропадський видавав законодавчі акти, призначав отамана (голову) Ради Міністрів, затверджував її склад, здійснював загальне керівництво зносинами з іншими державами. У внутрішній політиці уряд ставив за мету зміцнення державного апарату, ліквідацію анархії, відновлення приватної власності на фабрики і заводи, землю. Проте фактично вся влада в Україні залишалась у руках німців, що стало підставою відвернення від гетьмана більшості партій, які були прихильниками Центральної Ради. Окупанти підтримували власників фабрик і заводів, поміщиків, що повернулися.

Розпочавши свою діяльність гетьман П. Скоропадський категорично відмовився від політики Центральної Ради та обіцянок повернути життя українського народу до нормальних умов [1, С. 88]. Він хотів, як сам і зазначав у своїх "Споминах" – «...Створити здібний до державної праці сильний уряд; відбудувати армію і адміністраційний апарат, яких в той час фактично не існувало, і за їх поміччю відбудувати порядок, опертий на праві; провести необхідні політичні і соціальні реформи»[2, С. 84].

У цьому дослідженні ми більш детально, на основі архівних матеріалів, проаналізуємо правові акти того періоду у напрямках створення і функціонування правоохоронних органів, які у важких умовах державного будівництва продовжували існувати і все ж таки підтримували правопорядок у державі та захищали права і законні інтереси громадян.

Що стосується формування судових та правоохоронних органів, то у перші тижні існування гетьманату в Україні діяла “змішана” судова система, тобто суди, створені Тимчасовим урядом, суди, засновані Центральною Радою, та ще й судові інституції часів Російської імперії, відроджувані урядом Української держави. Тому гетьманський уряд негайно приступив до впорядкування системи судових та правоохоронних органів.

Створення системи судових органів Української Держави почалося з реформування судової системи Української Народної Республіки. Всі Генеральні судді та Порядкуючий Генеральний суддя призначалися гетьманом П. Скоропадським та Міністерством судових справ [3, С. 103]. Так, згідно наказу Гетьмана П. Скоропадського від 3 травня 1918 року, при вступі на посаду, Міністр судових справ перш за все повинен був вирішити основне і невідкладне завдання, а саме: створити, розрушенні декретами радянської влади, всі органи правосуддя на теренах Української Держави і при цьому в формах відповідних ідеї незалежності Держави й її національному духу [4, Арк. 1].

Реформування розпочали з організації Міністерства судових справ, як центральної установи судової системи. У ньому передбачалось

зосередити всю творчу роботу для здійснення завдань з створення органів правосуддя. Багатогранний і складний характер цієї роботи вимагав досконалої структури центрального апарату з достатньо чисельним особовим складом, який був би здатним за своєю підготовкою успішно виконанати поставлені завдання. Терміново потрібно було укомплектувати усі відділи відповідними спеціалістами, передбаченими штатами. Зробити це було необхідно для гарантії успіху й планомірності всієї майбутньої змістовної роботи державних органів правопорядку і судової системи. Виключна важливість якісної і багатопланової організації Міністерства полягала ще й в тому, що йому крім дуже складної адміністративної відомчої діяльності, належало вирішувати функції консультанта всіх інших міністерств і відомств при експертизі законопроектів, участі представників Міністерства судових справ у роботі їхніх комісій, особливо багаточисельних на стадії державного будівництва. І так вже 08. 05. 1918 року гетьманом на посаду Міністра судових справ був призначений М. Чубинський (наказ № 118), який у цей же день повідомив Міністерство судових справ про те, що він приступив до виконання обов'язків Міністра судових справ [5, Арк. 1]. Першими заходами М. Чубинського на посаді Міністра судових справ (23. 05. 1918 р.) було звернення до старших “прокураторів” (прокурорів) Апеляційних судів та Судових палат з вимогою подати до міністерства відомості про некомплект суддів у зв'язку з не обраністю, термін проведення цих виборів та відомості про тих суддів, що не відповідають вимогам закону і моральним якостям і вжити заходів для направлення списків обраних суддів Генеральному суду для затвердження [6, Арк. 1]. Менше ніж через три тижні з дня приходу гетьмана до влади, 25. 05. 1918 року наказом № 135 Міністерства судових справ була призначена комісія для організації Генерального і Апеляційного судів. Генеральними суддями були призначені - О. М. Бутовський, П. В. Яценко [7, Арк. 27].

Найважливішим завданням уряду Української Держави було створення у Державі вищого з судових і адміністративних справ державного утворення. Змінивши закон ЦР від 02. 12. 1917 р. “Про утворення Генерального суду” Рада Міністрів встановила необхідність створити вищу судову державну інституцію – Державний Сенат [8, Арк. 13]. Це послужило основою для формування при Міністерстві особливої комісії з метою перегляду законів про Генеральний та Апеляційний суди [9, Арк. 3]. Після закінчення роботи вказаної комісії Міністерством юстиції (Міністерство судових справ з 2 липня називалось Міністерством юстиції на підставі закону від 25. 05. 1918 р.) [10, Арк. 11] був розроблений законопроект “Про Державний Сенат”, який отримав санкцію гетьмана. А невдовзі, (08. 07. 1918 р.) був прийнятий закон “Про утворення Державного Сенату”, як вищу в судових й адміністраційних

справах державну інституцію. Другим артикулом зазначеного закону були встановлені структура, компетенція, повноваження Державного Сенату, порядок виконання постанов Державного Сенату і порядок відносин його з іншими державними органами та контролю за виконанням наказів Сенату, а також права, обов'язки та відповідальність сенаторів. Поділявся Державний Сенат на Генеральні суди: адміністраційний, цивільний та “карний” кримінальний). Встановлювались певні штати Генеральних судів та Загальних зібрань Сенату, а також закріплювались вимоги до осіб, які призначались на посади сенаторів. Законом також регулювалися питання щодо тимчасового усунення з посад сенаторів, увільнення зовсім з уряду, позбавлення звання сенатора, дисциплінарної відповідальності сенаторів. На посади сенаторів, прокурорів призначались особи, відповідно до вищезазначеного закону.

У стані занепаду тоді був і місцевий суд – інститут Мирових суддів. Законом, який визначав на Україні його структуру, була постанова Тимчасового російського уряду від 4 травня 1917 року. За цим законом всі Мирові судді вибирались міськими і повітовими земськими самоуправліннями [11, Арк. 1]. А потім вже вибрані судді, відповідно до статті 20 того ж закону вибирали з свого середовища представника Мирового З'їзду [12, Арк. 13]. Тому, вже 2 червня 1918 р. був ухвалений закон “Про деякі зміни та доповнення Постанови Тимчасового російського уряду від 4 травня 1917 року Про місцевий суд”. А 06. 08. 1918 року був прийнятий закон “Про надання Міністрові юстиції тимчасового права призначення голів З'їздів Мирових суддів та про термін призначення Мирових суддів”. Цей закон був ухвалений в доповнення та зміну закону від 2 червня 1918 р. і ним надавалось право Міністрові юстиції тимчасово призначати власним рішенням на строк до 1 січня 1922 року голів З'їздів Мирових суддів [13, Арк. 8].

Не в кращому стані знаходились і окружні суди Української Держави, діяльність яких майже цілком призупинилась і створене ненормальне становище (розруха, анархія, нестача коштів) дуже негативно відбивалось на загальному правосудді в Державі. Необхідно було прийняти рішучі заходи до усунення перешкод, які гальмували діяльність цього основного органу правосуддя. З цією метою Міністром був вироблений і внесений в Раду Міністрів законопроект про тимчасові правила обрання присяжних засідателів, за якими окружним судам, до введення в дію нового закону, дозволялось користуватись списками присяжних засідателів, складеними в 1916 році.

В умовах будівництва Держави та реформування судових установ необхідно було збільшити утримання особам судового відомства, забезпечити їм нормальні умови життя, бо це мало неабияке значення для ефективної і самовідданої праці. Сила і добропорядність, міць Держави

всеціло залежали від стану її органів, а правильність їхньої діяльності - від матеріального благополуччя окремих особистостей, які входили до складу державного апарату [14, Арк. 3-4]. Тому 27. 06. 1918 р. Міністр юстиції звернувся у Раду Міністрів з законопроектом про збільшення утримання всім чинам судового відомства й приєднаного до нього тюремного управління. Законопроект цей пізніше набрав силу закону [15, Арк. 5].

Що ж стосується органів правопорядку, то вже 18. 05 - 5. 06. 1918 р. була прийнята тимчасова постанова "Про зміну існуючих законів про міліцію і утворення Державної Варти". Цією постановою було ухвалено: існуючу на підставі постанови бувшого Тимчасового уряду від 17. 04. 17 р. міську і повітову міліцію надалі, до утворення відповідних законів іменувати Державною вартою, передавши її під владу і розпорядження в адміністраційному відношенні до Губерніальних і повітових староств. Інспектора міліції надалі іменувати інспектором Державної варти, міського і повітового начальника міліції - міським і повітовим начальником Державної варти, а їх помічників - помічниками міських і повітових начальників Державної варти; участкових начальників міліції - дільничними начальниками Державної варти, їх помічників - приказними Державної варти, старших і молодих міліціонерів - старшими і молодшими Державними вартовими. Також у постанові регулювався порядок призначення, пересування і увільнення службовців Державної варти, їх утримання, штати [16, Арк. 1-3].

Очолювало Державну варту Міністерство внутрішніх справ. Проте підпорядкована вона була староствам. На рівні губернії функціонував помічник-інспектор Державної варти, на рівні повіту - начальник повітової Державної варти [17, Арк. 93-94]. Основне завдання Державної варти полягало в охороні державного і громадського порядку. Щоб якнайшвидше втілити вищезазначену постанову в життя, 29. 06 - 3. 07. 1918 р. була ухвалена постанова "Про асигнування коштів на утримання Державної варти". У ній зазначалося, що в розпорядження Міністерства внутрішніх справ з коштів Державної Скарбниці на утримання Державної варти й аж до затвердження штатів призначалося дев'ять мільйонів крб., по одному мільйону на кожну губернію.

Гетьман П. Скоропадський 17. 10. 1918 р. затвердив постанову "Про організацію добровільних дружин". На них покладалась обов'язки підтримки законності і громадського порядку. Дружини формувались у містах представниками державної влади (градоначальниками, губерніальними та повітовими старостами).

Отже, незважаючи на досить складні умови існування Української Держави П. Скоропадському вдалося сформувавши систему центральних органів, реформувати суди і міліцію, створити інші правоохоронні

структури, які хоч і на деякий час, але забезпечили нормальну роботу держави, сприяли виконанню її функцій.

Державотворчий процес в сучасній Україні проходить з великими труднощами. Перешкоди на шляху утвердження України як незалежної і сильної держави багато в чому такі самі, як і за часів Павла Скоропадського: нездатність політичної еліти дійти спільної думки, її невміння поліпшити життя народу реформами. Кожне покоління повинно опиратися на здобутки та досвід попередників. Тому напрацювання щодо створення і діяльності судових та правоохоронних органів Української Держави 1918 року мають бути вивченими і осмисленими як базовий матеріал вітчизняної історії держави і права ХХ століття.

Література:

1. Копиленко О., Копиленко М. Держава і право України 1917-1920 рр. - К.: Либідь, 1997. – 208 с.
2. Скоропадський П. Спомини. - К.: Україна, 1992. – 112 с.
3. Копиленко О., Копиленко М. Цит. праця. - С. 103
4. ЦДАВОУ. - Ф. 2207. - Оп. 4. - Спр. 34. - Арк. 1
5. Ф. 2207. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 1
6. Ф. 2207. - Оп. 4. - Спр. 34. - Арк. 1
7. Ф. 2207. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 27; ЦДАГОУ - Ф. 128. - Оп. 1. - Спр. 249. - Арк. 8
8. ЦДАГОУ. - Ф. 128. - Оп. 1. - Спр. 249. - Арк. 3
9. Ф. 2207. – Оп. 4. - Спр. 34. - Арк. 1; Ф. 2207. - Оп. 1. - Спр. 3. - Арк. 57
10. Ф. 2207. - Оп. 1. - Спр. 134. - Арк. 1
11. Ф. 2207. - Оп. 4. - Спр. 32. - Арк. 8
12. Ф. 2207. - Оп. 1. - Спр. 134. - Арк. 13
13. Ф. 2207. - Оп. 4. - Спр. 32. - Арк. 6
14. Ф. 2207. - Оп. 4. - Спр. 34. - Арк. - 3-4
15. Там же. - Арк. 5
16. Ф. 1064. - Спр. 78. - Арк. 1-3
17. Копиленко О., Копиленко М. Цит. праця. С. 93-94.

ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ СЕРЕДИНИ ХХ СТ.

Мамонтов Ігор Олександрович

старший викладач Київського національного університету будівництва і архітектури

У процесі дослідження боротьби українського націоналістичного руху з тоталітарними режимами у 1920-х – 1950-х роках важливе місце займає понятійно-категоріальний апарат, що використовується при аналізі боротьби українського руху опору у політико-правовому розрізі. Це набуває важливості з огляду на те, що дослідження проводиться на міждисциплінарному рівні, звертаючись до понять і категорій цілої низки суспільно-політичних наук.

У цьому розумінні важливе місце займає понятійна інтерпретація українського націоналістичного руху як основи об'єкту політико-правового аналізу. Український націоналістичний рух як складний суспільно-політичний феномен, формується у рамках концепції українського націоналізму, ідеологічної доктрини українського руху опору. У наукових розробках український націоналізм представлений широким спектром визначень, що тлумачать суспільно-ідеологічну та концептуально-теоретичну сторони цієї суспільно-політичної течії.

Аналіз понятійно-категоріального апарату на міждисциплінарному рівні привів до уточнення низки понять і категорій, що займають ключове місце у дослідженні, важливе місце займає інтерпретація таких ключових понять, як українська національна ідея, український націоналістичний рух, українська націоналістична концепція, український націоналізм, тоталітаризм, колабораціонізм, суверенітет. Теоретичний розвиток цих понять здійснився у наслідок міждисциплінарного аналізу практичних аспектів боротьби українських націоналістів з великодержавними і тоталітарними режимами. У перспективі дані категорії і поняття, разом із іншим комплексом науково-теоретичного інструментарію стануть основою нового напрямку у політико-правових дослідженнях – політико-правового аналізу суспільно-політичних течій.

Таким чином, досліджуючи понятійно-теоретичні основи дослідження політико-правових особливостей боротьби українського націоналістичного руху з тоталітарними режимами у 1920-х – 1950-х рр., слід зазначити, що понятійно-категоріальний апарат та теоретична концептуалізація проблеми знаходяться на стадії формування у сучасній юридичній науці. Недостатньо вивченими залишаються багато понять і

категорій, що ускладнює об'єктивне розуміння характеру боротьби українських націоналістів.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЮРИДИЧНОЇ ФІКЦІЇ» В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ ПРАВА

Марусяк Олександр Васильович

студент Одеської національної юридичної академії (навчально-консультаційний центр в м. Чернівці)

Дане питання не отримало достатнього наукового обґрунтування в юридичній літературі, тому проблема визначення юридичних фікції зараз є досить актуальною для юридичної науки. Незважаючи на невизначеність стосовно поняття і ролі юридичних фікцій в теорії права, на практиці законодавець їх все-таки використовує, а тому інтерес до дослідження цієї категорії як-не-як зростає. На жаль, учені здебільшого приділяють увагу аналізу фікцій лише в межах конкретних галузей права, тим самим не залишаючи місця у своїх розробках вивченню даного питання в цілому, вважаючи, що це є прерогативою лише теорії права. А це часто обумовлює хибність у розумінні та використанні даного терміну науковцями [4;с.3].

Таким чином, термін «фікція» (з лат. fictio) означає щось вигадане, уявне, те, чого насправді не існує. У юридичній літературі юридична фікція розуміється як один зі спеціальних прийомів юридичної техніки, за допомогою якого дійсністю вважається те, що насправді може бути хибним [5;с.452]. Дане визначення є традиційною і загальновизнаною точкою зору, але багато науковців трактують цей термін по-іншому, оскільки вважають, що ця категорія є багатоаспектним явищем, сутність якого не може бути передана лише як прийому юридичної техніки. Всі ці уявлення мають спільну основу - неістинному юридичному факту приписується істинність і навпаки. Полемічною є навіть назва цього феномену. Не всі науковці називають дану фікцію юридичною, а вводять інші, але практично однозначні, на нашу думку, терміни - легальна фікція, правова фікція [4;с.4-5]. Ті, хто їх так називають, безумовно, посилаються на доктринальні вчення іноземних правників, оскільки юриспруденція англо-американської правової сім'ї оперує поняттям legal fiction [6].

Стосовно самого визначення поняття юридичної фікції, то чи не всі науковці схиляються до розуміння даної категорії як правової аномалії чи феномену, без розкриття самого змісту цих понять, оскільки дослідження аномального в праві сьогодні також ще не отримали належного

розповсюдження [2;с.202]. Це дивно, адже юридичні фікції були ще відомі римському праву і часто застосовувалися римськими юристам [4;с.3], тому були позитивно сприйняті та інтегровані в правові системи багатьох європейських держав.

Сьогодні ж стосовно даної категорії розроблені ось такі дефініції:

1) це юридичне утворення, що суперечить реальності, але використовується для досягнення ряду юридичних наслідків [1;с.221];

2) це положення, яке насправді не існує, але якому право надало значення юридичного факту [2;с.202];

3) це різновид спеціалізованих норм, зміст яких містить певне уявне явище, відсутнє в об'єктивній реальності [3;с.287] (тут фікція розглядається не абстраговано від правової норми);

4) це особливий юридичний факт [5;с.453];

5) це визнання в правовій реальності існуючого неіснуючим і навпаки [4;с.6].

Також, часто при аналізі будь-яких понять зустрічається твердження, що найкращим способом сформулювати дефініцію - це перелічити істотні ознаки поняття, зміст якого розкривається.

Та найпростішим способом визначення юридичної фікції, мабуть, є приведення прикладу та його коментування. Це найкраще показує на практиці суть даного поняття, без затеоретизованості у його вивченні. Наприклад, фікціями є: "незнання законів не звільняє від відповідальності", "участь у цивільних відносинах зачатої, але ще ненародженої дитини" [1;с.223] тощо.

Отож, на основі аналізів юридичної літератури спробуємо дати узагальнене визначення юридичної фікції як загально-правової категорії.

Юридичні фікції - це особливі правові утворення абстрактного характеру, створені правотворчим органом для досягнення певних цілей у регулюванні суспільних відносин, які служать моделлю неіснуючої правової дійсності, оскільки приписують істинність або хибність певним юридичним фактам, незважаючи на відсутність абсолютної достовірності знань стосовно них, та існують завдяки формальному вираженні у правових нормах.

Література:

1. Величко О.М. Юридичні фікції в цивільному праві// Наукові записки: Зб. наук. пр. Т. 22, ч. 2.- Видавничий Дім "КМ Академія", 2003.- С. 221-223.
2. Іванський А.Й. Роль юридичних фікцій у регулюванні відносин фінансово-правової відповідальності/ А. Й. Іванський// Форум права.- 2008. -№ 3. – С. 202-207.

3. Цвік М. В. та ін. Загальна теорія держави і права: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів освіти/ Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого - Х. : Право, 2002. — 432 с.
4. Ишигилов И.Л. Понятие юридических фикций// Сибирский юридический вестник. 2007.- № 1. - С. 3-7.
5. Курсова О. А. Юридические фикции современного российского права: сущность, виды, проблемы действия// Проблемы юридической техники : сб. ст./ под ред. В. М. Баранова. Н. Новгород, 2000.- С. 450-459.
6. Eben Moglen. Legal Fictions and Common Law Legal Theory Some Historical Reflections// <http://moglen.law.columbia.edu/publications/fict.html>.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Ромалійська Катерина Вікторівна
студентка юридичного факультету Запорізького юридичного інституту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Послідовне запровадження демократичних інститутів здатне створити необхідне соціальне, політичне і правове середовище для успішного формування в Україні громадянського суспільства.

Хоча взаємозв'язок між демократією (демократичною владою та демократичними інститутами) і громадянським суспільством ще вимагає науково-методологічної розробки (на відміну від проблеми взаємодії громадянського суспільства з правовою соціальною державою, яка досліджена в роботах таких фахівців як В. Бабаєв, В. Бабкін, С. Боботов, І. Кресіна, В. Лазарєв, Є. Лукашева, А. Міцкевич, В. Нерсисянц, О. Петришин, В. Сіренко, В. Тацій, В. Тимошенко, Ю. Шемшученко та ін.), можна стверджувати, що це не лише система демократичного врядування, але й форми демократичної участі громадян в управлінні державою, форми демократичного контролю та форми ефективної взаємодії держави і громадянського суспільства.

Як свідчить аналіз, демократія має своєю опорою і успішно функціонує в умовах розвинутого громадянського суспільства і таких його інститутів як ринкова економіка, політичні партії, громадські організації, незалежні засоби масової інформації тощо [1, С. 11]. Відповідно до цих вимог Українська держава повинна створювати умови для ефективного функціонування структур громадянського суспільства.

Але серед фахівців достатньо поширеною є думка, що розбудовувати в Україні демократичну, правову державу і громадянське суспільство

необхідно окремо, після чого вони почнуть ефективно взаємодіяти. При цьому не враховується те, що лише демократична держава може забезпечити необхідні умови для існування громадянського суспільства, і лише громадянське суспільство здатне підтримати демократичну державу. Лише у демократичній державі з розвиненим громадянським суспільством досягається баланс у взаємовідносинах держави і суспільства.

Аналіз зв'язку між демократичною державою та громадянським суспільством здійснив у своїх працях Р. Даль [2, 3]. Незважаючи на критику окремих сторін демократії, Р. Даль наводить перелік „переваг демократії”, які дають можливість розглядати її як найоптимальнішу форму політичного режиму для розвитку громадянського суспільства. На його думку, демократія – це реально встановлений тип врядування, який передбачає ефективну участь всіх громадян, розуміння, засноване на поінформованості, наявність контролю та включеність у життя суспільства [4, С. 42, 47].

Не викликає жодного сумніву, той факт, що істинна демократія сприяє розвитку економіки та соціальної сфери, а розвинена економіка та соціальне добробут в свою чергу створюють умови для постійного вдосконалення демократії і громадянського суспільства. При цьому демократія повинна сприйматися як результат тривалого процесу саморозвитку суспільства, держави, нації. Інакше ми отримуємо лише зовнішню форму демократії (псевдодемократію), перманентну економічну та соціальну кризу, а все це разом унеможлиблює розвиток громадянського суспільства [5, С. 12-13]. В Україні створилася така ситуація, коли внаслідок розбіжності темпів політичних та соціально-економічних перетворень, уповільнення багатьох демократичних процесів, неефективного функціонування інститутів громадянського суспільства утворилася „штучна структура неіснуючого громадянського суспільства” [6]. Причини подібного феномена потребують подальшого змістовного політико-правового дослідження.

Підсумовуючи, варто зауважити, що аналізуючи взаємозв'язок між демократією та громадянським суспільством, її не слід повністю ототожнювати виключно з поняттям „демократичного врядування” [7, С. 15-18]. Більшість науковців залишають поза увагою цілий ряд проблем (співвідношення формальних та реальних прав громадян; поєднання принципу незалежності та авторитету влади з її обов'язком постійно враховувати інтереси окремих соціальних груп; діяльність політичних партій щодо подолання можливих розривів між правовою, соціальною державою та громадянським суспільством тощо), зосереджуючи свої дослідження переважно на проблемах демократичного управління.

Література:

1. Конституція України: Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.; Ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво „Право”; К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”, 2003. – 808 с.
2. Dahl R.A. Preface to Economic Democracy. – Berkeley: University of California Press, 1985. – P. 56.
3. Dahl R.A. After the Revolution? Authority in a Good Society. – New Haven: Yale U.P., 1990. – P. 49.
4. Даль Р.А. О демократии. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 208 с.
5. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: Монографія / Кресіна І.О., Скрипнюк О.В., Коваленко А.А., Перегуда Є.В., Стойко О.М., Балабан С.В., Полішкарлова О.О., Явір В.А.; За редакцією І.О. Кресіної. – К.: Логос, 2007. – 316 с.
6. Двойних К. Зарубіжні інвестиції та соціально-політичні трансформації в Україні // Політична думка. – 1997. – №1. – С. 66-67.
7. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: Монографія / Кресіна І.О., Скрипнюк О.В., Коваленко А.А., Перегуда Є.В., Стойко О.М., Балабан С.В., Полішкарлова О.О., Явір В.А.; За редакцією І.О. Кресіної. – К.: Логос, 2007. – 316 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СУВЕРЕННОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Теймурова Сабіна Алісаївна
студентка Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського
державного університету внутрішніх

В останні роки в юридичній науці питання теорії та практики державного суверенітету отримали особливе значення. Це пов'язано в тому числі з розгортанням в другій половині ХХ століття інтеграційних процесів, які захопили не тільки економічну, але і політичну сферу.

В юридичній науці не існує єдності у визначенні категорії суверенітет. Проведений аналіз дозволяє виділити наступні підходи: „суверенітет як одна з обов'язкових, невід'ємних ознак держави” [1, С. 57]; „суверенітет як певний принцип суспільно-політичного життя” [2, С. 14]; „суверенітет як верховенство держави у вирішенні питань внутрішньої і зовнішньої політики” [3, С. 130]; „суверенітет як монополія держави на використання державної влади в межах своєї юрисдикції” [4, С. 304]; „суверенітет як стан держави” [5, С. 9, 71]; „суверенітет як політико-правова якість держави” [6, С. 17]; „суверенітет як обмежений

авторитет” [7, С. 222]; „суверенітет як соціально-політична функція моно- і поліетнічних держав” [8, С. 990] тощо.

Слід зазначити, що в умовах глобалізації обґрунтовуються теоретичні конструкції, що визначають необхідність суттєвого обмеження можливостей держави як у внутрішній сфері, так і (особливо) поза її межами та доцільність обмеження суверенітету держави.

Не дивлячись на свою актуальність, проблеми державного суверенітету відносяться до недостатньо розроблених в сучасній юридичній науці. Ця проблематика актуалізується в контексті інтеграції України у світове співтовариство, необхідності забезпечення державного суверенітету в умовах соціально-економічної глобалізації.

Виходячи з вищезазначеного, далеко не всі аспекти цієї проблеми можна вважати вичерпаними. Загальносвітові процеси глобалізації, входження України до складу багатьох міжнародних об'єднань, формування транснаціональних суспільств, утворення міждержавних співтовариств, активізація діяльності міждержавних урядових і неурядових організацій й інститутів потребують нового аналізу концепції суверенітету.

Питання про вибір стратегії розвитку країни має основоположне значення, в умовах глобалізації – це питання збереження суверенітету держави. Відстоювання національних інтересів, своїх принципових позицій в міжнародних відносинах та збереження суверенітету вимагають сьогодні суттєвих зусиль від держави.

Важливим є також дослідження механізму забезпечення державного суверенітету як комплексної системи, що включає в себе засоби, процедури і принципи за допомогою яких забезпечується верховенство і незалежність державної влади. Особливо актуальним є аналіз проблеми суверенності держави як основоположного принципу державного ладу.

Окреслене коло питань визначає необхідність історичного та теоретико-правового дослідження такого принципу державного ладу як суверенність і незалежність. Суверенність – невід’ємна властивість держави, а суверенітет – практична реалізація суверенності в конкретних правових формах. Державний суверенітет – це верховна влада, яка виходить від народу та знаходить своє відображення у самостійному здійсненні державою своїх функцій в межах національного та міжнародного права. Державна влада, в свою чергу, має сувору залежність від свого джерела та носія – українського народу, який визначає межі її повноважень, обов’язки держави перед народом, різними соціальними структурами та особою.

Результатом теоретико-правового узагальнення та аналізу є наступні положення:

1. Нові реалії світової політики, безумовно, впливають на геополітичні процеси як міжнародні, так і регіональні. Адже, геополітика як засіб досягнення національних інтересів є однією з важливіших складових при забезпеченні державного суверенітету в умовах світової глобалізації. Саме в умовах соціально-економічної глобалізації посилюється значущість питань гарантування і забезпечення зовнішнього суверенітету держави, що являє собою квінтесенцію соціально-економічних і політико-правових інтересів, які відстоюються державою на міжнародній арені. В цьому значенні поняття державного суверенітету за своїм змістом є близьким до поняття міжнародної правосуб'єктності. Реалії сучасної геополітичної ситуації визначають подвійність положення України на світовій арені. Ця ситуація обумовлена з одного боку об'єктивною необхідністю інтеграції у світові процеси, а з іншого – необхідністю збереження і забезпечення державного суверенітету.

2. Державний суверенітет потребує забезпечення і захисту, що в свою чергу визначає необхідність наявності специфічного механізму забезпечення, який слід розглядати як комплексну систему, за допомогою якої забезпечується верховенство і незалежність державної влади.

3. Необхідно зберегти термінологічну чистоту поняття „суверенітет” в науці і практиці застосування його для характеристики верховної влади держави, внаслідок того, що використання цього терміну в іншому сенсі (економічний, політичний, фінансовий, законодавчий суверенітет тощо) призводить до його розмиття, девальвації, та спричиняє втрату політико-правової цінності цієї категорії.

4. Держава не втрачає свого суверенітету в умовах сучасних глобалізаційних процесів. Стратегією розвитку держави в умовах глобалізації є необхідність укріплення державності. Проблемою є відсутність чітких стратегічних пріоритетів, які врахували б розумне поєднання участі України у міжнародних процесах, з одного боку, і додержання інтересів країни з іншого [9, С. 134]. Вищезазначене є свідченням того, що повинна бути розроблена довгострокова стратегія розвитку України як суверенної держави в глобалізованому світі.

5. Наявність такої властивості, як суверенітет, є підставою виникнення суверенних (виключних, переважних) прав, через які він юридично реалізується.

Суверенність держави – це така її властивість, внаслідок якої держава є самостійною і незалежною, від будь-якої іншої влади у здійсненні своїх функцій як у межах країни, так і у взаємовідносинах з іншими державами.

Література:

1. Общая теория права / Под общ. ред. А.С. Пиголкина. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 1995. – 384 с.
2. Федущак-Паславська Г.М. Політико-правова ідея суверенітету державної влади та її реалізація в державотворенні України. – Автореф. дис... канд. юрид. наук. – Львів, 2000. – 18 с.
3. Сухонос В.В. Теорія держави і права: Навчальний посібник. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2005. – 536 с.
4. Оппенгейм Л. Международное право. – М., 1948. – Т. 1. – С. 130
5. Dictionary of Sociology and Related Sciences. Totowa (New Jersey). – 1988. – P. 304
6. Левин И.Д. Суверенитет. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 373 с.
7. Суверенитет в государственном и международном праве. „Круглый стол” журнала „Советское государство и право” // Советское государство и право. – 1991. – №5. – С. 3-38.
8. Берлін І. Чотири есе про свободу. – К.: Основи, 1994. – 272 с.
9. Тодыка О.Ю. Народовластие в условиях глобализации: Монография / Под. ред. А.В. Петришина, д-ра юрид. наук, акад. АПрН Украины. – Харьков: Право, 2005. – 336 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА ТА ОБ'ЄКТА ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Тімочко Олена Юріївна

ад'юнкт кафедри теорії та історії держави та права Львівського державного університету внутрішніх справ, оперуповноважена УДСБЕЗ УМВС України в Рівненській області, капітан міліції

Теорія держави та права як юридична наука належить до суспільних наук, оскільки вивчає державу та право, яке покликане регулювати визначені суспільні відносини. Разом з тим, це і гуманітарна наука - про людину, її права та свободи. Різне розуміння природи людини обумовлює ту чи іншу модель суспільного буття, отже, і права як основи цього буття, суспільних відносин.

Теорія держави та права, як і будь-яка наука, що відбиває сферу людської діяльності, має завдання виробити і теоретично систематизувати об'єктивні знання про дійсність, у першу чергу про державу і право. Протягом історії розвитку людської цивілізації держава та право виступали як активна, дієва сила, що керує долями людей, класів, суспільств. Являючи собою важливу частину суспільно-політичної

структури будь-якого цивілізованого суспільства, ці інститути настільки зрослися з ним, відповідаючи потребам усіх сторін життя індивідів, що в очах багатьох мислителів минулого ототожнювалися із суспільством.

Народження будь-якої науки починається з чіткого формулювання її предмета та супроводжується уточненням і поглибленням його первинного формулювання. Причому зв'язок між рівнем розвитку науки і характером визначення її предмета не однобічний, а досить складний, діалектичний. Наука довгий час (особливо на початкових етапах розвитку) може розвиватись і без методологічної рефлексії. У цьому випадку з'являється новий об'єкт, сфера, явище, які досліджуються методом спроб і помилок, або з використанням запозичених в інших науках методів. Наслідком накопичення первинних результатів дослідження є спроби їх осмислення та визначення напряму подальших пошуків, що й виражається у формулюванні предмета науки. Тому, на нашу думку, предмет науки завжди є, з одного боку, результатом, підсумком попередніх наукових досліджень, а з іншого боку - задає майбутнє проблематичне поле науки, формулює для розв'язання глобальну пошукову проблему. В одних випадках нові фундаментальні відкриття можуть кардинально змінити предмет науки, а в інших - дати принципово нове формулювання предмета науки, що вже саме собою є значним науковим відкриттям.

Як відомо, основним класифікаційним критерієм відмежування предмета однієї науки від предмета іншої є об'єкт пізнання. На нашу думку, об'єктами теоретичного осмислення у будь-якій науці є: досліджувана реальність та її пізнання. Отже, у теоретичній науці за об'єктом пізнання легко виділити дві складові: теоретичне знання про досліджувану реальність, - онтологічна частина, і теоретичне знання про пізнання цієї реальності - гносеологічна частина.

Так, В.А. Козлов пише, що, "необхідною передумовою дослідження теоретико-методологічних проблем науки є характеристика самої науки. Така характеристика містить у собі обґрунтування щодо самостійного об'єкта і предмета науки, уявлення про властиві даній науці форми відображення, принципи організації теоретичної системи і рівень знань про об'єктивну реальність" [1, с. 10].

Досить часто науковці не розмежовують поняття "об'єкт" і "предмет" науки. У такому випадку, як правило, під предметом науки розуміють частину дійсності, що вивчає та чи інша наука. На нашу думку, цей підхід не є вірний. Оскільки, якщо в рамках такого підходу спробувати визначити, що є предметом теорії держави та права як науки, то ним і буде держава і право. Однак, таке визначення нічого не дає нам ні в пізнавальному, ні в змістовному плані, так як воно виступає тавтологією назви науки. Крім того, інколи назва науки може бути ніяк не пов'язана з об'єктом її дослідження. Отже, у випадку якщо явище дійсності, що

досліджується наукою, досить абстрактне і розпливчате, то наведене вище розуміння предмета науки не є достовірним. А оскільки уявлення про будь-яке явище в міру його вивчення розширюється і розвивається емпіричним матеріалом, системою ідей, концепцій, гіпотез тощо, то з впевненістю можна зробити висновок про те, що зазначений підхід відноситься практично до усіх наук і є швидше виключенням з правил.

Ще більш неточною, на наш погляд, є думка про те, що предмет науки пропонують розуміти як "відповідне коло закономірностей, що вивчаються якою-небудь сферою людської діяльності" [2, с. 8]. Навіть якщо допустити, що ці закономірності можна встановити, то для того, щоб їх вивчати, наука спочатку повинна їх чітко визначити. Причому, важливо враховувати наступне: процес встановлення згаданих закономірностей і складає основний масив наукової діяльності.

Як відзначалось вище, багато наук вивчають однакові явища та феномени. Тому виникає питання про те, як відмежувати предмет дослідження однієї науки від предмета дослідження іншої у випадку, коли коло досліджуваних цими науками явищ (феноменів) збігається або близьке. Вирішуючи проблему науково обґрунтованого і чіткого розмежування наук у контексті часткового або повного збігу їхніх об'єктів дослідження, і була здійснена спроба ввести поряд з поняттям "предмет науки" поняття "об'єкт науки". Та за допомогою вже цих двох понять провести межі між тими науками, у яких частково або цілком збігається об'єкт дослідження. Цей підхід одержав поширення в юридичних науках: "Кожна наука має свій об'єкт і предмет дослідження, що тісно співвідносяться, але не збігаються. Поняття об'єкта ширше, ним охоплюються явища зовнішнього світу, на які поширюється пізнання і практичний вплив суб'єктів, людей. Предмет же - це частина, той чи інший конкретний аспект об'єкта, досліджуваний наукою; це коло найбільш істотних питань, які вона вивчає. Якщо об'єкт виступає, як правило, загальним для ряду наук, то предмет однієї науки не може збігатися з предметом іншої. Будь-яка наука має властивий тільки їй один предмет, яким і визначається самостійність, своєрідність і особливості тієї або іншої науки, її відмінність від інших систем знання" [3, с. 13]. У такому випадку наука розуміється як "коло питань, що вона вивчає" [4, с. 29].

Ідея використовувати поняття "об'єкт науки" у контексті визначення предмета конкретної науки стала досить розповсюдженою в юридичній літературі в середині 70-х років ХХ століття. Серед її прихильників можна назвати В.О. Тенненбаума, А.М. Васильєва, Ф.Н. Фаткулліна, А.В. Сурілова та інших учених.

Слід зазначити, що низка вчених-юристів у своїх роботах ігнорують поняття "об'єкт науки". Вони розглядають проблему предмета теорії

держави та права не згадуючи і не використовуючи категорію "об'єкт науки". Сказане стосується, таких учених, як: В.Н. Хропанюк, Л.І. Спиридонова, В.В. Лазарєв тощо.

Досить цікавим є погляд Сурілова А.В., який використовує поняття "об'єкт науки" для більш точного і конкретного визначення предмета науки" [5, с. 25].

У процесі розвитку науки зазнає змін і перетворень її предмет, адже життя висуває нові об'єкти пізнання та ліквідує ті, що віджили. Традиційна проблематика будь-якої науки, у тому числі держави і права, поповнюється новими напрямками досліджень, пов'язаних зі сферою інших галузей наукового знання. Практика свідчить: інтеграція, злиття, об'єднання різних наук у комплексному дослідженні відповідних об'єктів означає прогрес науки. Варто зазначити, що розширення предмета теорії держави і права у розумних, виправданих державно-правовою дійсністю межах, не «розмиває» його, а значно збагачує та зміцнює. Таке твердження узгоджується з відомим положенням про те, що державу і право неможливо до кінця зрозуміти, виходячи тільки з них самих, що лише за межами предмета теорії держави та права (у сферах економіки, політики, суспільної свідомості тощо), «на стику» з предметами інших наук виявляються істинна сутність, призначення та роль держави і права у суспільстві.

Література:

1. Проблемы предмета и методологии общей теории права/Козлов В. А.- Л.: Изд. ЛГУ. - С. 10.).
2. Загальна теорія держави і права/Кельман М. С, Мурашин О. Г., Хома Н. М. - Львів: Новий світ - 2003. – С. 8.
3. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. - М.: Юристъ, 1997. - С. 13.
4. Проблемы теории государства и права/Абдулаев М. И., Комаров С. А. - СПб: Питер, 2003. - С. 29.
5. Теория государства и права/Сурилов А. В.— К- Одесса: Вища школа, 1989.-С. 25.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Фелді Олексій Вікторович

Комітет Верховної Ради України з питань правосуддя

Doctrina est fructus dulcius radicis amarae – Наука – это сладкий плод горького корня.

Проголошення незалежності Української держави поставило багато проблем у вітчизняному державотворенні, поліпшенні соціально-економічного становища громадян та в проведенні виваженої зовнішньополітичної діяльності. Безперечно, розбудова суверенної Української держави розпочалася в складних умовах. Необхідно було в короткий час здійснити перехід від статусу союзної республіки з украї обмеженим суверенітетом до статусу незалежної держави. Це передбачало реформування існуючих органів влади та створення нових, які б відповідали потребам незалежної держави, проведення значної законотворчої роботи, визначення правового статусу держави і її громадян та багато інших безпосередньо пов'язаних із цим видів і форм суспільних відносин.

Становлення України як правової держави передбачає, в першу чергу, створення наукового підґрунтя правової системи та відповідної законодавчої і нормативно-правової бази, включаючи її ефективне функціонування у всіх напрямках та складових. А відтак, це – яскраве свідчення того, що юридична наука є питанням виключно державної ваги!

Загальновідомим є той факт, що в Україні, попри значний розвиток видавничої справи, доволі невисокий коефіцієнт гарних системних досліджень, має місце відсутність фундаментальних наукових розробок, системних монографій.

Мабуть, зайве в цій статті (хоча б через брак місця) говорити про вади в існуючому законодавстві України, а також численні проблеми законотворення в нашій державі, які пов'язані, насамперед, з недостатністю високоякісних вітчизняних наукових досліджень як загальнотеоретичного, так і прикладного характеру. У першу чергу це стосується таких галузей знань, як: філософія права, теорія і практика сучасного державотворення, публічне право, політологія, державно-правовий менеджмент, правнича лінгвістика і законодавча техніка¹.

Однак, попри вищезазначене, слід констатувати, що й надалі без достатніх наукових обґрунтувань прискорюється розвиток законодавчого

¹ Суценко В.М. Сучасні проблеми реформування юридичної освіти і науки в Україні. - bibl.kma.mk.ua

та нормотворчого процесу як в цілому, так і в окремих його напрямках за відсутності належних науково-концептуальних засад прийняття значної частини законів, які не вписуються у систему сучасного права і законодавства. Тож не випадково у сучасному законодавчому процесі з'явилися лозунгові закони, що містять узагальнюючі норми — ідеї з невизначеним колом правового регулювання суспільних правовідносин, відвертим ігноруванням позитивних наукових новацій сучасного правознавства, і які негативно впливають на ефективність правозастосовчої практики, оскільки віддалені від реального життя та правових інтересів громадян, держави та корпоративних потреб юридичних осіб². За таких умов не потрібно бути дипломованим фахівцем в царині права, щоб дійти логічного висновку: такий підхід абсолютно не сприяє розвитку системи національного законодавства та практики його застосування. Все це яскраво відбиває як соціальну проблематику українського суспільства, так і напрямки правових досліджень.

Серед багатьох проблем, що їх в усі часи вирішували науковці, на першому місці завжди залишалася проблема зв'язку теорії та практики, бо інакше будь-яка наука, й зокрема юридична, позбавлена сенсу, не відповідає її суспільному призначенню. Питання стану сучасної юридичної науки – це питання її ефективності, відповідності стану та умовам соціального життя, спрямованості на вирішення життєво важливих проблем за допомогою відповідних правових засобів.

На думку автора цієї статті, дослідження питання юридичної науки необхідно здійснювати в тісному та органічному зв'язку із діяльністю наукових правових установ та закладів юридичної освіти.

У зв'язку з цим принагідно зазначимо, що нині в різних регіонах України зосереджені всесвітньо відомі освітньо-правничі центри, серед яких Львівський університет (1661), юридичні факультети у Харкові (1805), Києві (1835), Одесі (1865), Чернівці (1875) та які на рівні вимог сьогодення та міжнародних освітніх стандартів мають сталі освітньо-наукові правничі школи, високо дипломований професорсько-викладацький склад, свої підходи та особливості методики викладання, вагомий авторитет та традиції. Саме в подібних наукових школах, швидше за все і виникнуть світові центри науки на кшталт Гарварда, Кембриджа, Оксфорда тощо. Та якщо брати загалом, то підготовка фахівців із правознавства здійснюється сьогодні в Україні понад 200 вищими навчальними закладами – це університети, академії, інститути, коледжі, технікуми. До цього варто б додати, що у галузі правничої освіти задіяно

² Андрійцев В. Сучасна правнича наука та освіта: на шляху до болонського процесу. - library.uipa.kharkov.ua

тисячі науково-педагогічних і наукових працівників, численний загальний студентів, аспірантів, докторантів, навчально-допоміжний та управлінський персонал тощо.

Саме тому, першим і одним із найбільш важливих питань в цій сфері ми вважаємо проблему відсутності системної державної політики у сфері наукових досліджень у вищих навчальних закладах. Водночас практично поза увагою залишається те, що у самій Болонській декларації мова йде не лише про організацію вищої освіти, але й про організацію наукової діяльності. На наше переконання, саме вищі навчальні заклади є тим невикористаним потенціалом, який повинен сформувати основу «наукової розбудови» держави. І на цьому шляху доволі важливим є формування відповідних правових шкіл, які, ґрунтуючись на високих досягненнях у освітянському процесі, могли би забезпечити спадковість у підготовці кадрів через мережу аспірантур та докторантур. І лише здійснивши моніторинг «наукових шкіл» в Україні, ми зможемо вибудувати логічну систему розвитку наукової діяльності в державі³.

Наступним кроком при формуванні національної наукової стратегії в напрямку юридичної науки має стати орієнтація нашої країни на побудову правової, демократичної держави та входження до Європейської Спільноти, що вочевидь актуалізує питання порівняльно-правових досліджень. Дані дослідження матимуть за мету піднести національну правову науку і освіту до рівня транснаціональних та уніфікувати їх.

У науково-розвинутих країнах світу вже давно взято за аксіому «наука не має фізичних кордонів». Тому бажано приділяти особливу увагу розвитку міжнародних зв'язків із провідними європейськими науково-дослідними установами в галузі права, дослідженню проблем гармонізації законодавства України й країн Європи.

Визначивши плани загальної наукової діяльності, нам потрібно встановити чітку систему в з'ясуванні ефективності наукових досліджень. Крім цього, ми вважаємо за доцільне відмовитись від гонитви за кількістю наукових праць та друкованих аркушів. Більш перспективним видається перехід на загальноєвропейські критерії оцінки ефективності наукових досліджень через уведення «індексу цитованості»⁴.

Таким чином, становлення України як правової держави та утвердження в ній дії верховенства права зумовлюють зростаючу роль українського правництва. Необхідно пам'ятати, що юридична наука – це динамічна «жива» система, яка вимагає від її творців, на сонові засадничих правових ідей, світової юридичної культури та сучасного практичного досвіду, пошуку все нових і нових ідей.

³ Стефанчук Р. Три проблеми університетської підготовки юриста. - Юридична газета. - №46 (129) . - 15 листопада 2007 року.

⁴ Там само.

Джерела:

1. Андрейцев В. Сучасна правнича наука та освіта: на шляху до болонського процесу. - library.uipa.kharkov.ua;
2. Гошовський В. Юридична освіта як основа правової системи України. - газета "Правовий тиждень". - №29(102). - 15 липня 2008 року.
3. Сущенко В.М. Сучасні проблеми реформування юридичної освіти і науки в Україні. - bibl.kma.mk.ua;
4. Стефанчук Р. Три проблеми університетської підготовки юриста. - Юридична газета. - №46 (129) . - 15 листопада 2007 року;
5. Юридична освіта: реалії сьогодення. - газета "Правовий тиждень". - №21(147). - 26 травня 2009 року.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ РЕФОРМ

Шишко Яна Русланівна

*студентка юридичного факультету Запорізького юридичного інституту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

На сучасному етапі реформування правової системи, яке супроводжується різким падінням життєвого рівня широких прошарків населення та загостренням соціальної і матеріальної нестабільності в суспільстві, проблема ефективної державної соціальної політики набуває особливого значення. Її роль як засобу системного забезпечення демократичних реформ досліджена недостатньо. Відсутнє єдине розуміння змісту соціальної політики, її форм і методів реалізації, взаємодії з економічною ефективністю. Це зумовлює потребу теоретичного осмислення причин виникнення, еволюції та структури, функцій соціальної держави та перспектив її становлення в сучасній Україні, що окрім своєї теоретичної актуальності, має важливе практичне значення, оскільки фактично йдеться про створення демократичної, соціальної, правової держави, реальне забезпечення прав і свобод громадян України.

Нині на основі аналізу сучасних моделей державної соціальної політики необхідно розглянути концепцію соціальної політики в період демократичного реформування українського суспільства та її роль у забезпеченні політичної стабільності.

Необхідно дослідити взаємозалежність соціально-економічних факторів і політичної стабільності. Сильна соціально-економічна політика є однією з головних передумов стійкого стану суспільства, що дозволяє

ефективно функціонувати в умовах різних впливів, зберігаючи при цьому свої структуру і спроможність контролювати процес суспільних змін.

Важливим є обґрунтування залежності легітимності влади від ефективності соціальної політики.

В період реформування українського суспільства соціальна політика формувалася на основі вирішення двох завдань – перебудови соціально-економічної системи й адаптації до конкурентних вимог глобальної економіки. Такий підхід, який припускав зниження ролі держави в соціально-економічній сфері та проведення приватизації, і визначив характер соціальної політики. Її основною метою став соціальний захист, який повинен був повною мірою пом'якшити соціальні наслідки реформ. Таким чином, проблема розглядалася винятково з погляду оптимізації перерозподілу обмежених ресурсів між соціально вразливими групами населення.

Сьогодні у контексті сучасних політичних і соціально-економічних процесів необхідно виявити роль і місце соціальної політики в системі державних пріоритетів; тенденції, задачі, особливості її формування; теоретико-методологічні підходи до дослідження залежності формування і здійснення соціальної політики від політичних і економічних факторів; її роль у системному забезпеченні демократичних реформ, сформулювати концепцію соціальної політики в перехідний період і на перспективу, яка повинна містити елементи як пасивної, так і активної соціальної політики, метою якої є створення мотиваційної системи, проаналізувати ступінь розробки проблем соціальної політики у вітчизняній і зарубіжній літературі, виявити роль громадянського суспільства в здійсненні соціальної політики, а також проаналізувати можливості соціальної політики на сучасному етапі реформування українського суспільства.

Виходячи з вищезазначеного важливою проблемою є обґрунтування зв'язку соціальної політики з ефективністю демократичних інститутів, показати, що ключовою проблемою, від вирішення якої багато в чому залежить ефективність демократичних політичних інститутів, є отримання цими інститутами соціальної спрямованості, можливість за їх допомогою здійснювати соціальну політику в інтересах досить широких верств населення. В країнах, де вдавалося забезпечити таке поєднання демократичних інститутів з сильною соціальною політикою, ці інститути знаходили необхідну легітимність і стійкість, що підвищувало ефективність їх функціонування.

Необхідність посилення соціальної орієнтації функціонування економіки змушує шукати нові механізми забезпечення базової захищеності населення. Важливо виділити й обґрунтувати пріоритети системи соціального захисту в Україні. Нова концепція системи соціального захисту в ідеалі повинна бути орієнтована на забезпечення

кожному члену суспільства прожиткового мінімуму і надання матеріальної допомоги тим, хто неспроможний подбати про себе сам. Тому основними цілями соціальної політики на сучасному етапі є: максимальне збереження фізичного, інтелектуального, духовно-етичного потенціалу країни; формування ефективної системи трудової мотивації, яка відповідає вимогам легального ринку України. Без цього неможливий економічний підйом, не буде ефективної економіки, повноцінного ринку; створення інституціональних і соціально-економічних передумов для реалізації громадянами, різними суспільними прошарками і групами населення своїх потреб і інтересів, прояву своєї активності і розкриття особистості. Саме це створює передумови громадянського суспільства, особистої свободи, реальної демократії.

В Україні відбуваються трансформаційні зміни, метою яких є створення економічно і соціально розвиненої, політично стабільної держави.

ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ ДЕТЕЙ В УКРАИНЕ

Азжеурова Галина Геннадиевна

*курсант следственно-криминалистического факультета Донецкого
юридического института ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко*

На переходном этапе развития государства и общества, как правило, обостряется проблема гарантирования прав человека и гражданина. Это в полной мере характеризует нынешнюю ситуацию в Украине, при которой механизм обеспечения прав человека далек от идеала и требует усовершенствования. История свидетельствует, что каждому поколению необходимо защищать права личности, что человечеству еще неизвестна ситуация, при которой не требовались бы усилия для поддержания и защиты прав и свобод индивида [1, с.231].

"Права человека начинаются с прав ребенка", - всегда говорит Уполномоченный по правам человека в Украине Нина Ивановна Карпачева. Уважение к правам человека и гражданина начинается с отношения общества к своим детям. В советские времена очень популярной была фраза "все лучшее - детям". Украина тоже пытается максимально помочь будущим гражданам страны в становлении и добивается утверждения в жизни общества "детоцентризма" [1, с. 135].

В нашей стране формируется законодательная база по вопросам защиты прав ребенка. В Конституции (ст. 51) [2] устанавливается: "Семья, детство, материнство и отцовство охраняются государством". Законом Украины от 21 октября 1992 г. "О государственной помощи семьям с детьми" устанавливаются гарантии государственного уровня материальной поддержки семьям, имеющим детей, путем оказания государственной помощи с учетом состава семьи, ее доходов, возраста, состояния здоровья детей [3].

Права ребенка в аспекте обеспечения права на гражданство нашли закрепление в Законе Украины "О гражданстве Украины". Украина ратифицировала Конвенцию прав ребенка 1989 года, принимала участие во Всемирной встрече на высшем уровне в интересах детей 1990 г. и подписала принятую на ней Декларацию. В 1995 году была разработана национальная программа "Дети Украины". Большинство прав детей были закреплены еще во множестве других нормативных актах, основными из которых являются Семейный кодекс Украины, Закон Украины "Об охране детства", Закон Украины "Об образовании".

Защита прав ребенка - важнейшая проблема государства и общества, имеющая как государственно-правовой, так и международно-правовой аспекты. Украина вступила в Совет Европы и приняла на себя соответствующие обязательства, в том числе и по обеспечению прав ребенка. Во Всеобщей декларации прав человека 1948 года (п. 2 ст. 25) отмечается, что материнство и детство дают право на особую опеку и помощь. В Конвенции прав ребенка подчеркнуто, что "ребенок, ввиду его физической и умственной незрелости, нуждается в специальной охране и заботе, включая надлежащую правовую защиту, как до, так и после рождения". В Международном пакте о гражданских и политических правах от 16 декабря 1966 г. установлено, что каждый ребенок без всякой дискриминации по признаку расы, цвета кожи, пола, языка, религии, национального или социального происхождения, имущественного положения или рождения имеет право на такие меры защиты, которые требуются в его положении как малолетнего со стороны его семьи, общества и государства [4].

Таким образом, кто же в Украине сегодня все-таки занимается детьми? Из детей, которые попадают в конфликт с законом, только 12% - дети-сироты. Все остальные имеют родителей. Вот и ответ на вопрос, кто занимается ими: семья перестала выполнять свою традиционную роль - заниматься детьми, - и это главная проблема нашего общества.

Права ребенка можно защитить, только защитив права его родителей. Системный кризис, который много лет сотрясает Украину, сейчас усилился последствиями глобального кризиса, затронувшего и другие страны - страдают самые социально незащищенные граждане. Так вот, права ребенка надо защищать еще до его рождения. Это проблема предотвращения бедности как социального явления. В 2000 году Н.И. Карпачева сделала первый доклад в парламенте, где обозначила проблему бедности. Но диагноз нашей "болезни" власти никак не хотели признавать. В конечном итоге, при поддержке ООН, все же удалось пробить брешь в стене: власть признала такое явление, как бедность, взялась за разработку программ по ее преодолению. Сегодня более 70% населения Украины находится за чертой бедности. Эту цифру украинское руководство не признавало до самого нынешнего кризиса, а сейчас власти это вроде как увидели. А ведь в бедных семьях дети лишены возможности нормально питаться, нормально одеваться и нормально отдыхать: в нынешнем году только 40% детей смогли оздоровиться на летних каникулах, так или иначе, за счет государства или родителей. Это очень мало.

Обязанность содержать детей возложена на родителей. Но, бесспорно, бывают обстоятельства, которые определяют необходимость помощи со стороны государства. Оно оказывает разные

виды социальной помощи семьям с детьми в зависимости от этого показателя. Другой вопрос - насколько просто и удобно эту помощь получать и насколько она покрывает реальные нужды семьи. Также выделяются другие группы детей, относительно которых государство формирует специальную политику, - это новорожденные, дети с ограниченными возможностями, дети-сироты или дети, лишенные родительской опеки. Лишь в одном - последнем случае - государство берет на себя функцию воспитания, во всех других - только содержания [1, с. 234].

Конечно, в перечне прав ребенка, о которых мы сегодня говорим, неотъемлемым является право на жизнь и соблюдение здорового образа жизни. А о масштабах наркомании, криминализации отношений (в том числе в среде детей), распространении социальных болезней известно всем. По последним данным, на учете в органах МВД стоит около 5 тысяч детей, употребляющих наркотические средства. И понятно, что эта цифра - верхушка айсберга социальных неурядиц, если мягко говорить. Каждое пятнадцатое преступление в Украине совершается детьми. Кто их втягивает в такие отношения? Почему некоторые дети сами прибегают к этому? Причины таких явлений нужно знать, нужно системно противодействовать их возникновению.

Таким образом, подбивая итог по всему вышесказанному, защита прав ребенка должна стать приоритетным направлением государственной политики обеспечения прав и свобод человека и гражданина, работы всех органов власти. Необходимо в полной мере использовать потенциал нашей правовой системы. Все это имеет существенное значение для обеспечения в Украине прав человека.

Література:

1. Тодыка Ю. Н. Конституционное право Украины / Ю. Н. Тодыка, О. Ю. Тодыка. – Харьков: Издательский дом «РАЙДЕР», 2003. – 401 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Закон Украины «О государственной помощи семьям с детьми» // Ведомости Верховной Рады Украины. – 1992. – № 2811-ХІІ. – Ст. 23.
4. Всеобщая декларация прав человека: 45-я годовщина. 1948 – 1993. Париж: ЮНЕСКО, 1994. – С. 5.

РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Беляєва Марина Валеріївна

старший викладач кафедри загальноправових дисциплін Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Україна сьогодні знаходиться на перехідному етапі становлення державності. Цей процес характеризується низкою змін, що відбуваються в політико-економічній, соціальній і правових системах, внаслідок чого формується та функціонує якісно нові конституційний лад, політична система, інститути влади, політичний режим. Слід відзначити, що чітко визначеного періоду трансформаційних змін не існує. Таким чином, відсутність встановленого часу дії перехідного етапу істотно ускладнює політичну ситуацію, загострює конфронтаційні відносини в суспільстві, підвищує рівень екстремальних подій, послаблює можливість управління інноваційним розвитком з боку держави.

За таких обставин, коли основи громадянського суспільства ще не зміцнилися, політичні сили, що консолідовані у багаточисленних партіях, не мають належного авторитету і підтримки, особливу роль відіграють владні органи, політичні еліти та лідери, що здатні утримувати суспільство не тільки в межах громадянської злагоди та спокою, але й забезпечити постійне просування вперед.

Сьогоднішні події є усвідомленням того, що перешкодою на шляху до економічних і політичних змін, їх соціальної спрямованості та ефективності є не просто певні проблеми формування структур або функціонування гілок влади, дії конкретних виконавців, а політична система в цілому.

Політична система сучасної України є системою перехідного типу, яка характеризується низкою проблемних аспектів:

- поєднанням елементів різних політичних систем – старої та нової. Справа в тому, що в Україні, як і в більшості пострадянських країн, існує поєднання старих пострадянських установ з новими демократичними інституціями. Вони взаємодіють, нерідко перебуваючи при цьому в стані тривалих конфліктів, внаслідок чого ускладнюються процеси як реформування, так і модернізації суспільства і держави в цілому;

- нестабільність, постійна загостреність між владою та опозицією. Ці процеси, насамперед, виникають внаслідок відсутності нормативно-правової бази, яка б закріпила на законодавчому рівні поняття опозиції, її правовий статус;

- відносна стабільність системи в її зовнішніх проявах. Проблема полягає в тому, що ця система може достатньо легко трансформуватися в нестабільну внаслідок поглиблення конфліктів між основними політичними силами всередині Української держави, які позиціонують різні напрями державного розвитку;

- достатньо молода система, яка внаслідок відсутності ефективних політичних традицій і досвіду самостійного функціонування, прагне дотримуватися моделі інших систем;

- діє в умовах, що наближені до екстремальних в важливих сферах суспільного та державного життя. Подібна ситуація спостерігається в таких важливих галузях, як природне навколишнє середовище, економіка, політична структуризація, енергетика, мовно-культурні основи та орієнтири суспільства;

- здійснює неповну систему функцій, які є необхідними для забезпечення нормального функціонування сучасного цивілізованого суспільства. Найбільш актуальною функцією політичної системи для України на сучасному етапі є владно-політична функція. Суть якої полягає у формуванні інституціонального механізму використання державної влади відповідно до рівня політичної культури й інтересів суспільства. Політична система як центр влади повинна базуватися на легітимності, тобто визнанні її інституціональних елементів народом як єдиного джерела влади в Україні [1]. Держава відіграє значну роль у виконанні завдань і реалізації функцій політичної системи. Функції політичної системи здійснюються державою й державними органами, партіями, громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування.

Таким чином, комплекс перерахованих вище проблем має не вузький локальний характер, а загальнодержавний, національний масштаб. Політико-правовий характер цих проблем обумовлює необхідність всебічного дослідження процесів, що відбуваються в різних сферах суспільного життя, у владних органах і механізмах політичного управління. На сьогоднішній день для української державності необхідним є аналіз і вивчення інституціональних змін, які відбуваються на базі ґрунтовних економічних, політичних, соціальних, ідеологічних перетворень, утвердження вибору нашої держави на європейський курс, зміцнення норм і принципів демократії. Саме створення й подальший розвиток нових інституцій політичної влади, надання їм належного змісту й характеру діяльності здатне стимулювати процеси реформ, які на сьогодні повинні бути не тільки структурного, але й системного характеру, охоплюючи як економіку, соціальну сферу, політику, так і ідеологію, культуру й духовність.

Література:

1. Конституція України: Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.; Ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво „Право”; К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”, 2003. – 808 с. – С. 27.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «НАЙВИЩІ ІНТЕРЕСИ ДИТИНИ»

Григоренко Дар'я Вадимівна

студентка економіко - правового факультету Донецького національного університету

У ст. 51 Конституції України передбачається обов'язок батьків утримувати дітей до їх повноліття. У ст. 52 зазначається, що будь – яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом [1].

У Декларації прав дитини 1959 року, одним зі співавторів якої була Україна, підкреслено, що дитина, внаслідок її фізичної та розумової незрілості, потребує спеціальної охорони і турботи, включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження. На необхідність такої охорони наголошувалось ще в Женевській Декларації про права дітей 1924 р. У ній, зокрема, зазначено, що діти не можуть здійснювати свої права самостійно, а тому потрібна особлива увага з боку суспільства до цієї категорії населення. У цьому зв'язку ООН закликала чоловіків і жінок як нинішніх і майбутніх батьків, громадські організації, місцеві органи влади і національні уряди до того, щоб вони визначали і здійснювали ці особливі права законодавчими та іншими правочинними заходами.

З огляду на таке, існує необхідність закріплення на законодавчому рівні поняття «найвищі інтереси дитини».

Відповідно до ст. 207 СК усиновлення дитини провадиться у її найвищих інтересах для задоволення стабільних та гармонійних умов її життя. Проте, що саме слід розуміти під цими «найвищими інтересами» і чи дійсно цей принцип є дієвим під час процедури усиновлення, не є зрозумілим.

Як зазначає Фурса С. Я., дотримання інтересів дитини – це головна мета усиновлення в нашій країні. Практично усиновлення є формою влаштування особи шляхом юридичного заміщення її сім'ї іншою. Основним завданням цього «заміщення» є подолання процесу соціального відторгнення особи з боку суспільства, залучення її до нормального процесу природного буття, але у складі іншої сім'ї та іноді, навіть, і під іншим іменем. Головною і визначальною ідеєю – метою інституту

усиновлення є турбота про дітей, які втратили батьків або з тих чи інших причин позбавленні батьківського піклування, створення для них середовища, яке є характерним для сім'ї (турбота про розвиток дитини, виховання, спілкування з дорослими, матеріальне забезпечення тощо). Усиновлення дитини проводиться у її найвищих інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя. Отже, інтереси дітей в інституті усиновлення є основною метою, заради якої він введений [2, с. 538 - 539].

У міжнародному праві та у національних законодавствах багатьох країн щодо усиновлення втілений більш прогресивний підхід. Він полягає у тому, що усиновлення вважають фундаментальним правом кожної дитини, яка з тих чи інших причин не має батьківського піклування. А саме родина є найкращим середовищем для розвитку дитини. Тобто, у даному випадку усиновлення не розглядається як акт милосердя щодо дитини, як певний спосіб бездітному подружжю отримати заміну біологічному сину чи доньці. Права родини на дитину не існує, проте існує право дитини на родину [3, с. 23].

Фурса С. Я. під інтересами дитини пропонує розуміти умови, що обов'язково повинні бути дотримані при усиновленні – забезпечення умов, необхідних для повноцінного фізичного, психічного і духовного розвитку дитини. При вирішенні питання про доцільність усиновлення у кожному випадку є необхідними перевірка і врахування моральних і інших особливостей якостей усиновителя. Під обставинами, що можуть дати суду відомості про ці риси характеру усиновителя, варто розуміти інформацію про поведінку заявника на роботі, у побуті, наявність судимості за злочини проти особи, за корисливі і інші навмисні злочини. Для встановлення рис характеру заявника треба допитувати свідків, як з місця його роботи, так і з місця проживання, якщо це не суперечить таємниці усиновлення [2, с. 542].

Як свідчить практика, інтереси дитини порушуються ще на самому початковому етапі усиновлення. Як звертає увагу Лисенко Х., вибір усиновителями майбутнього сина чи доньки (зазвичай за критеріями привабливості та зовнішньої подібності до батьків) є великим стресом для дитини, бо створюється ситуація, коли дитину оцінюють як товар. Малюки, що виховуються з усиновлюваним в одному закладі і яких вже вкотре "не вибирають", отримують травму, про яку можна лише здогадуватися. Натомість необхідно, щоб не батьки шукали собі дитину, керуючись власними уподобаннями, а для кожної дитини, яка потребує родини, шукали усиновлювачів, що найбільше підходять їй за більшістю критеріїв і могли б найкраще виконувати роль її батьків [3, с. 24]. У цьому випадку, слід звернути увагу на норми Гаазької конвенції про захист прав дітей та співробітництво у галузі міжнародного усиновлення 1993 року,

відповідно до положень якої усиновлювачі не беруть участі у пошуках дитини, і в "державі походження", і в "приймаючій державі" створюються спеціальні органи, які, отримавши інформацію про всіх дітей, що потребують родини, та, відповідно, всіх осіб, котрі бажають усиновити, підбирають усиновлювачів для кожного з таких дітей [4].

З огляду на викладене, є вкрай необхідним законодавче закріплення поняття «найвищі інтереси дитини» як таке – умови, що забезпечуються усиновлювачами дитини і спрямовані на її повноцінний фізичний, психічний і духовний розвиток, що виключають пріоритет інтересів усиновлювачів перед інтересами дитини, реалізація яких є головною метою усиновлення. А для забезпечення найвищих інтересів дитини на практиці є необхідним введення спеціальних органів для пошуку та підбору усиновлювачів для конкретної дитини.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України: Науково – практичний коментар; за заг.ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2008. – 1248 с. – (Серія «Цивілістика»).
3. Лисенко С. Х. Становлення сучасного правового механізму захисту прав дитини у міжнародному усиновленні / С. Х. Лисенко // Право України. – 2006. - № 3. – С. 22 – 26.
4. Конвенция о защите детей и сотрудничестве в отношении иностранного усыновления // www.usynovite.ru/documents/international/convention_int.

НЕМОЖЛИВІСТЬ ВИКОНАННЯ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я ЯК ПІДСТАВА ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Діус Надія Іванівна

*аспірант кафедри конституційного права та порівняльного
правознавства юридичного факультету Ужгородського національного
університету*

В процесі становлення інституту президентства в нашій країні виникає низка правових проблем у взаємовідносинах глави держави з іншими органами влади, партіями та іншими інститутами. Конфлікти, які призводять до протистояння між різними гілками державної влади, все частіше ставлять на порядок денний питання щодо необхідності

врегулювання процедури дострокового припинення повноважень Президента України, в тому числі однієї з її підстав – неможливості виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я.

Окремі проблеми організації та функціонування інституту Президента України висвітлені у працях як вітчизняних, так і російських вчених, таких як Бурчака Ф.Г., Волощук О.Т., Каїнова В.И., Кривенко Л.Т., Погорілка В.Ф., Серьогіної С.Г., Тодики Ю.М., Уянаєва Р.М., Шаповала В.М., Яворського В.Д., та ін. Однак більшість з українських учених у своїх працях зазначають лише перелік підстав дострокового припинення повноважень Президента без проведення їх детального правового аналізу.

За визначенням, наведеним у юридичній енциклопедії, дострокове припинення повноважень – це правовий і політичний інститут, який закріплює принцип відповідальності і наступності у функціонуванні органів державної влади і місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Насамперед, це - вид санкцій. З іншого боку, дострокове припинення повноважень може бути пов'язане з добровільною відмовою від виконання державних обов'язків (відставкою), смертю або неможливістю виконувати публічні обов'язки за станом здоров'я та іншими підставами.[1; С. 298].

Як правило, підстави припинення повноважень президента держави закріплені конституцією, іноді конституційними законами.

Конституція України встановлює, що Президент України обирається строком на п'ять років і виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента. Разом з тим Конституція України (ст.108) передбачає можливість дострокового припинення повноважень Президента у разі: 1) відставки; 2) неможливості виконання своїх повноважень за станом здоров'я; 3) усунення з поста в порядку імпічменту; 4) смерті.

Однією з підстав дострокового припинення повноважень Президента є неможливість виконання своїх повноважень за станом здоров'я.

Юридичний факт неможливості виконання Президентом своїх повноважень за станом здоров'я, як підстава дострокового припинення його повноважень, має встановлюватись на засіданні Верховної Ради України, в умовах гласності і відкритості. Цей факт має підтверджуватись рішенням, прийнятим більшістю від конституційного складу Верховної Ради. Підставою для прийняття такого рішення Верховною Радою є письмове подання Верховного Суду України за зверненням Верховної Ради і медичний висновок. Тобто сам по собі медичний висновок не є підставою для дострокового припинення повноважень Президента України. Необхідно письмове подання Верховного Суду України, яке містить юридичну оцінку медичного висновку.

З моменту підтвердження рішенням Верховної Ради України неможливості виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я його повноваження припиняються достроково.

З огляду на таке формулювання конституційної норми, можна стверджувати, що неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я означає такий стан його здоров'я, внаслідок якого він не лише не може виконувати свої обов'язки на час обговорення цього питання Верховною Радою України, але не зможе їх виконувати і в майбутньому.

Слід зауважити, що ця підстава для дострокового припинення повноважень глави держави належним чином процесуально не регламентована. У зв'язку з цим, законодавці Карпов О., Зарубінський О., Безсмертний Р. у законопроекті «Про відставку Президента України» визначали, що «добровільне припинення Президентом України своїх повноважень у зв'язку з неможливістю виконувати їх за станом здоров'я вважається відставкою Президента України і здійснюється за процедурою відставки, визначеною Конституції України» [2].

Однак з такою думкою важко погодитися, оскільки таке припинення повноважень може здійснюватися не з власної ініціативи Президента, а з ініціативи законодавчого органу держави.

Неврегульованим залишається питання критеріїв визначення стану здоров'я Президента, що унеможлиблює подальше виконання главою держави своїх функцій, форма медичного висновку та його оприлюднення. Конституція України також не уточнює, яка саме медична установа готує відповідний висновок, і яку кількість депутатів, і в якому порядку повинні подавати до Верховного Суду висновок щодо стану здоров'я Президента.

У вітчизняній науковій літературі неодноразово вказується на необхідність створення авторитетної медичної комісії, проведення спеціального медичного консилиуму, до повноважень якої б і входило дачі висновку про стан здоров'я Президента України [3; С. 534].

Можна погодитись з думкою російського вченого А.В. Зинов'єва, який вважає, що треба провести чітку межу між стійкою та тимчасовою нездатністю здійснювати повноваження Президента, а саме розповсюдити на Президента Кодекс законів про працю та враховуючи особливий статус Президента, прийняти відповідний закон з даного питання [4; С. 226].

Інший російський дослідник Р.М. Уянаєв вважає, що механізм визначення і визнання стійкої нездатності Президента за станом здоров'я здійснювати належні йому повноваження вимагає спеціальної правової регламентації, в якій повинні бути синтезовані медичні та юридичні критерії такого визнання, і містити ґрунтовні гарантії проти некомпетентності та свавілля щодо глави держави. На його думку,

необхідно на конституційному рівні встановити, що визнання цього факту належить до відання парламенту. Підставою для парламентського рішення про дострокове припинення повноважень Президента за станом здоров'я повинен служити висновок державної медичної комісії як незалежної державної інстанції, створеної на паритетних засадах парламентом і Президентом на початку кожного президентського циклу [5; С. 15].

Незрозумілим є і те, чому саме Верховний Суд України, а не Конституційний Суд України повинен готувати подання до Верховної Ради України? Адже згідно статті 147 Конституції України Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні. І тільки він може давати висновки за зверненням Верховної Ради України. Якщо звернутися до законодавства зарубіжних країн, то в більшості випадків дана прерогатива закріплена за органом конституційної юрисдикції. Наприклад, Конституція Азербайджану врегульовує дане питання в такий спосіб: при виникненні сумнівів щодо стану здоров'я Президента Азербайджану парламент звертається до Конституційного Суду для детального дослідження цього факту. Якщо Конституційний Суд не підтвердить цього факту, питання вважається вичерпаним (ст. 117 Конституції). Така ж процедура передбачена Конституцією Вірменії.

Нез'ясованим залишається і те, до якого державного органу, і чи взагалі можна оскаржити подання Верховного Суду України та медичний висновок про неможливість виконувати свої повноваження Президентом України за станом здоров'я. Тому, у будь-якому випадку повинні бути створені правові гарантії, котрі запобігли би зловживанню у процесі реалізації цієї конституційної норми.

На підставі наведеного, автор вважає, що для врегулювання процедури дострокового припинення повноважень глави держави у разі неможливості виконання своїх повноважень за станом здоров'я, необхідно прийняти Закон України «Про Президента України», в якому слід прописати чіткі критерії визначення стану здоров'я глави держави і встановити відповідну форму медичного висновку, порядок його оприлюднення; учасником даного процесу необхідно зробити Конституційний Суд України, який би оцінював дотримання встановленого порядку дострокового припинення повноважень Президента України у разі неможливості виконання своїх повноважень за станом здоров'я; встановити правову норму, котра б зобов'язувала главу держави не менш одного разу на рік проходити медичне обстеження, що дало би змогу визначити його фізичну придатність для виконання своїх повноважень та порядок утворення такої медичної комісії.

Джерела:

1. Юридична енциклопедія: в 6 т. – Т. 2/ Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: «Укр.енцикл.», 2001. – 789 с.
2. Проект Закону України Про відставку Президента України» від 13 жовтня 1999 року, запропонований народними депутатами О. Карповим, О. Зарубінським, Р. Безсмертним / www.rada.kiev.ua.
3. Конституція України: Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Баталов, Ю.В. Баулін та ін. – Х., 2003. – 808 с.
4. Каинов В.И. Институт президентства: конституционно-правовой статус: Дис... докт.юрид.наук., 2000.
5. Уянаев Р.М. Институт исполняющего обязанности главы государства в России: Автореф.дис...канд.юрид.наук. – Ростов-на-Дону, 2001

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ КОНСТИТУЦИИ УКРАИНЫ КАК ОСНОВНОГО ЭЛЕМЕНТА ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ГОСУДАРСТВА

Клименко Яна Александровна

*курсант следственно-криминалистического факультета Донецкого
юридического института ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко*

Созданием Национального конституционного совета Президент Украины дал старт важнейшей из реформ, которые так необходимы Украине. Без создания политической системы, способной формировать эффективную власть, страна обречена на стагнацию. Без опоры на государственную политику точечные успехи украинского интеллекта и менеджмента не создают широкого фронта модернизации. Мы отстаем от наших европейских соседей, и существенные предпосылки для опережающего развития в стране не создаются.

Граждане Украины по-разному формулируют свое понимание нынешней ситуации. Но ощущение беспорядка в стране, неудовлетворенность властью и необходимость изменений четко просматриваются в результатах социологических исследований общественного мнения. Отсюда поддержка конституционной реформы со стороны общества, которая реально существует и которую не могут не чувствовать политики [1].

Но отечественный политикум в целом оказался не готов перейти от общих слов к предметной работе над Основным Законом. Одни политические силы говорят о конституционной реформе исключительно как об угрозе узурпации власти, другие - ищут повод для абстрактных

дискуссий о большей или меньшей демократичности той или иной формы правления.

К сожалению, в этих подходах не чувствуется желания содержательно ответить на сформулированную в Указе Президента о создании Национального конституционного совета позицию необходимости «усиления конституционных гарантий защиты прав и свобод человека и гражданина, создания сбалансированной системы государственной власти, повышения роли местного самоуправления и наработки предложений относительно системного усовершенствования конституционного регулирования общественных отношений в Украине».

Эти задачи реформирования государственной и общественной жизни не могут сводиться к примитивному выбору - наделить тот или иной государственный орган абсолютной властью. Их нельзя решить путем «косметического ремонта» Конституции, исправлением отдельных положений. И, тем более, невозможно дать серьезный импульс развитию страны, сохраняя несовершенство и противоречия, заложенные в действующем тексте Конституции.

Озвучивание таких упрощенных взглядов на проблему конституционной реформы преследует цель дискредитировать конституционный процесс в глазах общества. Украинских граждан хотят убедить в том, что нынешняя ситуация незащищенности прав граждан, конфликтности между органами власти, слабости местного самоуправления является только проблемой выполнения Основного Закона.

Но это не ответ. Это трата времени, которая угрожает потерей шансов для страны и ее граждан. Необходимо начать предметную работу над содержанием конституционной реформы в Украине. Принятие Основного Закона и внесение изменений в него всегда и везде сопровождается политической борьбой. Украина - не исключение. Украинская специфика - только в экстремальности условий работы над ее окончательными формулировками.

Это дважды накладывало серьезный отпечаток на качество текста. Сегодня в Украине есть условия для стабильной и взвешенной конституционной реформы. Но ее противники явно склонны вести дело к повторению цейтнота. В качестве аргументов в поддержку своей позиции оппоненты президентской инициативы выдвигают несколько тезисов [2].

Первый тезис - процесс усовершенствования Конституции называют причиной роста напряженности в обществе. На самом деле принятие Конституции и внесение изменений в нее уже дважды позволило разрешить политические кризисы. Если бы в 1996 году Конституцию не приняли, то продолжал бы действовать Конституционный договор, а Верховную Раду могли бы распустить в результате референдума о

недоверии. На фоне существовавшей тогда социально-экономической ситуации это угрожало бы риском скатывания к суперпрезидентской республике и росту авторитаризма. В 2004 году внесение изменений в Конституцию обеспечило мирный выход из острого противостояния, открыв возможности для честного и справедливого народного волеизъявления.

Второй тезис оппонентов конституционного процесса - якобы в целом наша Конституция - одна из лучших в Европе. Часто при этом ссылаются на мнение Венецианской комиссии (Европейской комиссии за демократию через право). Но ознакомление с текстами выводов этой комиссии вооружает аргументами именно в пользу внесения серьезных системных изменений в Конституцию. В ее выводе от 7-8 марта 1997 года находим целый ряд существенных замечаний. Например, отмечается проблемность раздела о правах, свободах и обязанностях человека и гражданина. Эксперты говорят о слабости конституционной схемы защиты прав человека в суде вследствие неразделенности понятий социальных, экономических и экологических прав, с одной стороны, и фундаментальных свобод - с другой. На суды возлагается имплементация всех без исключения прав, в том числе тех, которые могут быть реализованы только через законодательные акты и решения исполнительной власти.

Пространство для замечаний экспертов Венецианской комиссии увеличилось после внесения изменений в Конституцию. Эксперты указывали на опасные подводные рифы в вопросах формирования коалиции депутатских фракций, статуса депутата, полномочий президента Украины и Кабинета министров. Вывод от 13 июня 2005 года говорит о высокой вероятности «политических конфликтов и подрыве укрепления верховенства права в стране».

Во второй раз Совет Европы указал на проблемы уже в резолюции Парламентской ассамблеи (№1549 (2007)): «Кризис в Украине является также результатом поспешной и незавершенной конституционной и политической реформы 2004 года, в соответствии с которой в Конституцию Украины внесен ряд изменений без учета предостережений Венецианской комиссии и без проведения широкой публичной дискуссии в стране». Следовательно, отсрочка процесса реформирования Конституции при наличии четко видимых признаков ее несовершенства не предотвращает, а углубляет и обостряет политические конфликты. В условиях неразрешимого конфликта невозможно достичь реализации стратегических целей и национальных задач. Противостояние приводит только к девальвации демократических ценностей [3].

Подводя итог всему вышеизложенному, необходимо отметить, что Конституция Украины не может быть набором «вечных истин» из

юридического учебника. Она должна отражать понимание того, что представляет собой страна и какое время она переживает. Отсюда вытекает, на мой взгляд, миссия Национального конституционного совета - обеспечить процесс понимания нашей страны. Процесс, который преследует цель сформулировать обновленное видение Украины и ее перспективы. Направленность на достижение этой цели сделает результативным диалог между властью и оппозицией, президентом и парламентом, политическим классом и обществом. Лишь при таком содержательном диалоге можно создать политическую систему, которая будет укреплять и развивать Украину как современную европейскую нацию.

Литература:

1. <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=24&c=286>
2. <http://www.bezpeka-shop.com/-a-17.html?tPath=5>
3. <http://www.rada.gov.ua>.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Люта Анастасія Олександрівна

курсант слідчо-криміналістичного факультету Донецького юридичного інституту ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка

Необхідність побудови України як правової держави, в якій реально визнається і діє принцип верховенства права, прямо впливає з обов'язків та зобов'язань України перед Радою Європи та Європейським Союзом, і в перспективі значною мірою впливатиме на темпи її інтеграції в європейську спільноту, перспективи членства в ЄС [1]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання про те, наскільки Україна є правовою державою в сенсі, який впливає з доктрини правової держави і основоположних норм українського Основного Закону (які в цілому узгоджуються з основними підпринципами правової держави та верховенства права), і що заважає їй втілити в життя положення статей 1 та 8 Конституції.

Законотворчий процес і практика правозастосування показують, що реалізація принципу верховенства права на сьогодні стикається з рядом проблем. Насамперед, поширеним явищем є нерозуміння самого принципу верховенства права, його ототожнення з радянським принципом верховенства позитивного закону. Часто застосовуються закони, які жодним чином не вписуються в концепцію природного права, відірвані

від природних прав і свобод людини, порушують їх. Як і за радянських часів, громадяни часто не можуть реалізувати свої права лише через відсутність позитивного закріплення відповідних прав у законах та підзаконних актах або ж через відсутність механізмів реалізації тих прав, які задекларовані у законах. Принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки порушується, сама роль судів в системі стримувань і противаг залишає бажати кращого - фінансова, політична та інша залежність судів і суддів від інших гілок влади не дозволяє судовій гілці забезпечувати баланс повноважень [1]. Парламент і уряд, особливо останнім часом, перебирають на себе функції і повноваження, не передбачені Конституцією. Після набуття чинності Законом "Про внесення змін до Конституції України", обсяг дискреційних повноважень президента збільшився. Принцип правової визначеності, який прямо випливає з принципу верховенства права, нівелюється постійними і непередбачуваними змінами у законодавстві, неоднозначністю правозастосування [2, с.165].

Утвердженню принципу верховенства права не сприяє і відсутність належних інституційних механізмів його забезпечення. На відміну від багатьох інших європейських країн, громадяни в Україні не мають права безпосереднього звернення до Конституційного Суду зі скаргою на закони, які звужують їх конституційні права або суперечать Конституції. Повноцінну систему адміністративних судів і досі не створено, прокуратура здійснює ті ж функції, що і за радянських часів. Інститут адвокатури у нинішньому його вигляді зберігає ряд пережитків радянського періоду. Принцип доступності правосуддя не має належного забезпечення [1].

Кримінальний процес по суті залишається інквізиційним, а не змагальним, як передбачено Конституцією - перед суддею ставиться завдання пошуку стини у справ, а не вирішення справи на основі наявних аргументів сторін. При цьому в самому процесі домінує суддя і прокурор, тоді як права підозрюваних, обвинувачених та підсудних, їх представників позбавлені належних механізмів реалізації. Кодекс України про адміністративні правопорушення значною мірою застарів, причому не узгоджується він не тільки з вимогами часу, але і практикою європейського суду з прав людини, конкретними рішеннями у справах проти України. Діяльність парламентського омбудсмена заполітизована, він прагне не стільки здійснювати свої прямі функції (захист прав людини), скільки забезпечувати політичну підтримку під час розглядів щорічних звітів про його діяльність. Відповідно, значення цього інституту в контексті захисту прав людини на практиці не є високим. Зазначені проблеми лише дають загальне уявлення про основні труднощі, пов'язані із становленням України як правової держави [3].

Виконання рішень європейського суду з прав людини - це не лише їх виконання в інтересах позивачів, але також і внесення змін до тих положень законодавства, які зумовили порушення та не узгоджуються з демократичними стандартами. Адже несвоєчасне коригування змісту відповідних норм часто дає підстави для нових звернень до європейського суду і, відповідно, задоволення позовів проти України. На жаль, активної роботи у напрямі приведення законодавчого масиву у відповідність до вимог, які випливають з практики європейського суду, не проводиться.

У відповідності до статті 150 Конституції України вирішення питань про конституційність законів та інших правових актів в Верховній Раді України, актів Президента і Кабінету Міністрів, правових актів в Верховній Раді Автономної Республіки Крим розглядаються за зверненнями Президента, 45 і більше народних депутатів в Україні, Верховного Суду України, парламентського омбудсмана та Верховної Ради Автономної Республіки Крим. З цього прямо випливає, що фізичні та юридичні особи не можуть виступати з ініціативою вирішення питань конституційності відповідних актів. Це право вони можуть реалізувати або опосередковано (наприклад, через омбудсмана), або в процесі офіційного тлумачення законів (у цьому випадку сам Конституційний Суд України, даючи офіційне тлумачення того чи іншого закону, може визнати окремі положення цього закону неконституційними). Між тим, у багатьох країнах Європи громадянам надано право безпосереднього звернення до органу конституційної юстиції з поданням (конституційною скаргою) про визнання закону чи його окремих положень (в окремих випадках - також інших нормативно-правових актів) неконституційними. Такий підхід, з одного боку, забезпечує втілення в життя принципу верховенства Конституції, а з іншого - сприяє більшій захищеності прав і свобод громадян. Відповідний досвід варто поширити і в Україні [4, с.43].

На надання безоплатної правової допомоги щороку з Державного бюджету України виділяється декілька мільйонів гривень, які, однак, далеко не повністю витрачаються розпорядником (Міністерством юстиції України). Між тим, навряд чи можна сказати, що якісна безоплатна правова допомога на сьогодні є доступною для тих, хто її потребує. Проблема полягає насамперед в тому, що витратити відповідні кошти Міністерству юстиції нікуди, оскільки системи безоплатної правової допомоги не існує як такої. Міністерством юстиції за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" в двох пілотних регіонах (міста Харків та Біла Церква) створено експериментальні центри правової допомоги, однак відповідний досвід поки що не став загальнопоширеним. Між тим, перші його результати заслуговують на позитивну оцінку - працівники МВС стали уважніше ставитись до потреб засуджених, зменшилась кількість затримань громадян співробітниками орган в

внутрішніх справ. Найактуальнішою проблемою залишається прийняття проекту закону "Про безоплатну правову допомогу", який визначить критерії, підстави і порядок надання безоплатної правової допомоги. Не менш важливе завдання - збільшення обсягів фінансування надання безоплатної правової допомоги, а також внесення змін до кримінально-процесуального законодавства в частині забезпечення права на безоплатну правову допомогу.

Література:

1. www/polit-inform.com/book/flekseev8.doc.
2. Вплив Загальної декларації прав людини 1948 року на сучасний стан захисту прав, свобод та законних інтерес в громадян України: Збірник статей регіонального наукового семінару (Донецьк, 25 грудня 2008 року) / Укладачі В.П. Горбачов, В.М. Суботін, О.С. Денісова. - Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. - 188 с.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - 30. - Ст. 141.
4. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та з загальних питань. Х.: "Одісей", 2000. 356 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ МІСТ КИЄВА І СЕВАСТОПОЛЯ

Магновський Ігор Йосифович

кандидат юридичних наук, доцент, докторант Київського національного університету внутрішніх справ

У часи розвитку української державності конституційно-правові особливості вищих елементів територіального устрою вимагають концептуального перегляду з огляду на їх посттоталітарні основи. У цьому розумінні особливої актуальності набувають проблеми досліджень шляхів удосконалення спеціального статусу м. Києва і м. Севастополя, як міст, що займають ключове значення у системі адміністративно-територіального устрою України.

Столиця України – місто Київ, є багатофункціональним суб'єктом конституційно-правових відносин та зроблено висновок, що воно здійснює як властиві усім містам функції, зокрема політичну, економічну, соціальну, культурну, екологічну, зовнішньополітичну, зовнішньоекономічну так і специфічні столичні функції, що зумовлені статусом міста Києва, як столиці України, які розширюють та

доповнюють каталог загальних функцій міста в політичній, економічній, культурній, екологічній, зовнішній та інших сферах міського життя [1].

Функції столиці України – міста Києва як елемент конституційно-правового статусу міста знаходяться в органічному зв'язку з повноваженнями органів державної влади та місцевого самоврядування, що діють на території міста. Реалізація функцій столиці України – міста Києва, можлива лише через здійснення відповідних повноважень такими органами. Ті чи інші повноваження органів місцевого самоврядування та органів державної влади, повинні вказувати яка функція столиці здійснюється, і навпаки, конкретна функція повинна визначати певне коло повноважень органів влади. Функції столиці проявляються в різноманітних напрямках діяльності органів влади. Реалізація функцій повинна забезпечуватися не тільки організаційно-правовими, а й матеріальними та фінансовими засобами.

Окрім столиці України спеціальним статусом наділене місто Севастополь. Його специфіка суттєво відрізняється від конституційно-правових характеристик статусу м. Києва.

На сьогодні м. Севастополь залишилось єдиною в Україні адміністративно-територіальною одиницею, де взаємовідносини двох форм публічної місцевої влади чітко не сформульовані, законодавчо не врегульовані.

Таким чином, аналізуючи статус м. Києва і м. Севастополя у системі адміністративно-територіального устрою України, які наділені спеціальним статусом, слід зазначити, що вищі елементи не є однорідними адміністративно-територіальними одиницями, тому необхідний перегляд складу даних структур у рамках конституційного законодавства. Дана проблема потребує відповідної науково-теоретичної концептуалізації з подальшим нормативним закріпленням.

Література:

1. Хонда М.П. Столичні функції міста Києва, їх реалізація: проблеми теорії і практики // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – Вип. 28. – С. 245–250.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ТА ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ

Носовицька Еліна Станіславівна
студентка факультету права Донецького юридичного інституту
Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О.
Дідоренка

Сучасне становище неповнолітніх в Україні викликає обґрунтоване занепокоєння в суспільстві та вимагає принципово нових підходів до захисту їх прав у суді. Якщо оцінювати механізм, який нині діє в Україні в частині державної політики у сфері забезпечення прав та інтересів дітей, слід зазначити що не дивлячись на те, що даним питанням і приділяється увага, але в своїй більшості це призводить до дублювання різнопідхідного відношення до одних і тих же питань, що вказує на відсутність державної координації державних органів з цього важливого питання. В підтвердження цього можна зазначити, що у структурі Міністерства праці, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціального захисту, Міністерства освіти і науки, Міністерства внутрішніх справ створено управління, що займаються питаннями забезпечення інтересів дітей [3, с.47]. Однак при такій кількості управлінь в Україні відсутній національний механізм «забезпечення реалізації та контролю за додержанням норм законодавства про права дитини» [4, с.15].

Таким чином, механізм проведення державної політики у галузі прав дитини залишається незавершеним, а проблема захисту прав дитини в Україні постає такою, що потребує вирішення як на рівні міжнародних правових відносин, так і на рівні національного законодавства держави. Процесуальне законодавство з однієї сторони входить і формує ту систему галузей права, які концентрують в собі основні сегменти, в яких регулюється такий захист. З іншої сторони, воно регулює процесуальні відносини, які на рівні безпосереднього правозастосування розкривають питання суб'єктів таких правовідносин, об'єктів такого захисту та тих інститутів, які впливають на процедуру судового розгляду. Так, відповідно до ч. 1 ст. 45 ЦПК України «У випадках, встановлених законом, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокурор, органи державної влади, органи місцевого самоврядування... можуть звернутися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб... та брати участь у цих справах».

Таким чином, Уповноважений має право безпосередньо звернутися до суду з позовною заявою з питань захисту порушених прав, свобод та інтересів неповнолітніх осіб. При чому такі звернення стосуються будь-яких питань, які врегульовані різними галузями права. Таким чином

інститут Омбудсмана є одним із найуніверсальніших інститутів щодо захисту прав неповнолітніх в цивільному процесі.

Відповідно до ст. 32 Закону України від 21 травня 1997 року «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад належить організація роботи щодо запобігання бездоглядності, правопорушень серед дітей і підлітків [5]. Разом з тим, дана вимога закону спрямована на захист порушених прав, свобод та інтересів неповнолітніх, на сьогодні фактично не виконується. Органи місцевого самоврядування на ці заходи не передбачають коштів у своїх бюджетах, питання захисту прав дітей відповідно до Закону України від 15 листопада 2001 року «Про попередження насильства в сім'ї» виконкомом роками не розглядаються [6].

Органи місцевого самоврядування не ставлять питань перед судами про позбавлення батьків батьківських прав, які зловживають спиртними напоями, наркотичними засобами, не займаються вихованням, не піклуються про фізичний та духовний розвиток дитини, її навчання тощо. Така ситуація має місце внаслідок того, що до осіб, які мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав віднесено не органи місцевого самоврядування, а «органи опіки та піклування». Така функція як правило покладається на секретаря виконкому і це якби то вже не стосується органу місцевого самоврядування в цілому.

Участь в цивільному процесі органів опіки і піклування є однією з форм діяльності держави, направленої на захист прав, свобод та інтересів дітей. Судова практика давно визнала участь органів опіки і піклування неодмінною умовою правильного розгляду питань щодо судового розгляду справ, в яких зачіпаються інтереси неповнолітніх. Часто відсутність представника органу опіки і піклування є підставою для скасування судового рішення суду першої інстанції.

В той же час, з питаннями захисту інтересів неповнолітніх осіб в суді може виступити і прокурор. Відповідно до ч. 2 ст. 45 ЦПК України він здійснює в суді представництво інтересів громадян в тому числі і неповнолітніх осіб в порядку встановленому в ЦПК України в будь-якій стадії цивільного процесу. таким чином, прокурор є особливим представником у справах щодо захисту порушених прав, свобод та інтересів неповнолітніх осіб, особливо у сфері неналежного виховання дітей, захисту їх життя, здоров'я, честі і гідності, недоторканності та безпеки. Практика свідчить, що особливого значення сьогодні набуває захист прав, свобод та інтересів неповнолітніх від насильства в сім'ї. Ці питання для України сьогодні набувають своєї актуальності. За даними «Міжнародної амністії» 70% жінок, а з ними і дітей в Україні зазнають різноманітних форм насильства [7, с.15-16].

Виділення насильства в сім'ї в самостійну соціальну проблему стає сьогодні лише першим кроком в реальному захисті прав неповнолітніх дітей. Це пов'язано з високим ступенем латентності, і в цій частині діяльність органів місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ, прокуратури, повинна бути спрямована на рішучі кроки щодо захисту інтересів неповнолітніх в суді. Це стосується в першу чергу питань щодо позбавлення батьків, які використовують дітей в сфері жебракування, проституції, крадіжок тощо, батьківських прав. Особливе місце в цьому питанні посідає прокуратура. Прокуратура не ставить собі за мету контролювати методи виховання дітей. Дане питання має значення лише з точки зору їх правомірності. Так, безнаглядність за дітьми зі сторони їх батьків дає право прокурору, органам внутрішніх справ, поставити питання про відібрання неповнолітніх дітей з помещенням їх в школи-інтернати, з притягненням батьків до кримінальної відповідальності. Крім того, батьки за позовом прокурора в такому випадку зобов'язані до сплати аліментів на дітей.

Таким чином прокурор не лише самостійно готує позовну заяву до суду, але й безпосередньо приймає участь у розгляді даної справи, як представник держави на стороні неповнолітніх дітей, захищаючи таким чином їх права на матеріальну допомогу, яку вони мають право отримувати від своїх батьків відповідно до положень чинного законодавства. Не дивлячись на те, що позов заявлено прокурором в інтересах малолітніх чи неповнолітніх дітей, позивачами в даному випадку будуть діти, у всіх випадках, не дивлячись на вимоги ст.29 ЦПК України, щодо відсутності цивільної процесуальної дієздатності у малолітніх осіб, і її обмеження відносно неповнолітніх.

Такий висновок ґрунтується на наступному: відповідно до ч. 1 ст. 46 ЦПК України «Органи та інші особи, які відповідно до ст. 45 цього ж Кодексу звернулися до суду в інтересах інших осіб в тому числі і неповнолітніх мають процесуальні права і обов'язки особи, в інтересах якої вони діють, за винятком права укладати мирову угоду. За змістом даної норми права позивачів, а саме такими є неповнолітні чи малолітні особи, відповідно до інституту представництва, який передбачає автономне набуття в таких випадках процесуальних прав неповнолітніх з підстав закону.

Не дивлячись на те, що сфера прийняття участі прокурора, органів державної влади, місцевого самоврядування за новим Цивільним процесуальним кодексом України значно звужена в порівнянні з ЦПК України 1963 року, все ж дані органи можуть суттєво вплинути на захист інтересів неповнолітніх.

Джерела:

1. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. - 2005 р. № 32. - Ст. 422.
2. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 7. - Ст. 70.
3. Коталейчук С. П. Правова захищеність неповнолітніх в Україні: міф чи реальність / Коталейчук С. П. – К.,– 2001. – 326 с.
4. Ісакевич С. Наукові засоби захисту прав дитини в Україні / Ісакович С. // Український часопис прав людини. – 1998. - № 3. – С. 14-19.
5. ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 24. - Ст. 170.
6. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. // Вісник Верховної Ради України. - 2001. - № 36. - Ст. 9.
7. Волкова С. Прокурори опікуються правами дітей / Волкова С. // Прокуратура, людина, держава. - 2004. - № 2.- С. 93-96.
8. Семенко С. Битые жены, бьющие мужья. Психология супружеского насилия / Семенко С. // Зеркало недели. – 2006. - № 13. – С. 24.

ПРАВОВА ПРИРОДА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Павшук Катерина Олександрівна

студентка Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури

України Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Все більшого визнання як у наукових колах, так і серед пересічних громадян дістає той факт, що для належного функціонування та розвитку демократії в Україні конче необхідний дієвий механізм громадського контролю. Розвиток механізму захисту прав і свобод громадян вимагає цілеспрямованого руйнування певних стереотипів. За минулі роки людина просто вимушена була примиритися із засиллям бюрократичних зловживань, адміністративної тяганини в органах управління, з безвідповідальністю та безкарністю чиновників. Люди не звикли захищати свої права у стосунках з державними органами та їх посадовими особами.

Перші пропозиції щодо створення такої форми контролю були висловлені ще у IV ст. до нашої ери китайським вченим, політичним та державним діячем Шан Янем у його праці «Книга правителя області Шан». Згодом до феномену громадського контролю звертався К. Каутський.

В цілому сутність контролю як соціального явища полягає в перевірці відповідності відносин, встановленим у суспільстві, приписам, у межах яких вони мають діяти. Мета такої діяльності полягає у виявленні

результатів впливу суб'єктів на об'єкт, допущених відхилень від прийнятих вимог, діючих принципів організації і регулювання, причин цих відхилень, а також визначення шляхів подолання наявних перешкод для ефективного функціонування всієї системи. Контроль – це свідомо діяльність соціального суб'єкта, яка містить пізнавальний, оціночний, регулятивний аспекти.

Узагальненою формою контролю, на думку таких науковців як В.М. Гарашук, А.Т. Комзюк, О. Паньчук, О.І. Сушинський, є контроль соціальний.

Природа соціального контролю в правовій державі міститься в дуалізмі громадянського суспільства і державної влади, народного та державного суверенітетів, а здійснюється через демократичну систему розподілу влади за допомогою механізму стримувань і противаг.

Слід зазначити, що наявність контролю з боку населення держави над органами влади є необхідною умовою функціонування громадянського суспільства, оскільки він є ефективною гарантією соціальної безпеки та стабільності. Історія свідчить про те, що державно-владні інститути будь-якої з форм державного устрою чи правління за відсутності над ними контролю схильні відроджуватися та деградувати. Такі умови є сприятливою сферою для розвитку тоталітарних методів управління, що неминуче призведе до обмеження прав і свобод людини. В умовах безконтрольної діяльності влади «не існує надійних гарантій від тихого сповзання до тоталітарних методів «наведення порядку». Крім того, такий контроль надає реальну можливість населенню впливати на політичні процеси в суспільстві в період між проведенням виборів, таким чином забезпечуючи стабільність демократії.

Література:

1. История политических и правовых учений: Хрестоматия / Сост.и общ.ред. Г.Г. Демиденко. – Х.: Факт, 1999. –С. 215
2. Бичек В. Розвиток базових інститутів громадянського суспільства в Україні // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали наук. – практ. конф. / В. Бичек; за заг.ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – С. 133
3. Марчук Е. Мы хотим и будем жить в демократической стране // Служба безопасности. – 1998. - № 6. – С.6

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ОРГАН КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Руснак Ілона Орестівна

студентка цивільно-правової спеціалізації Навчально-консультаційного центру з юридичним коледжем в м. Чернівці

У ХХ ст. Конституція, як основний закон, стала необхідним елементом сучасної правової держави. Але на сьогодні, ні для кого вже не є відкриттям, що саме по собі існування Конституції ще не є гарантом демократичного розвитку суспільства. Тому створюються органи конституційної юстиції, діяльність яких має бути надійною гарантією забезпечення конституційного верховенства в державі.[4]

Специфіка діяльності Конституційного Суду полягає в тому, що суто правосуддя в повному розумінні цього слова він не здійснює. Конституційний Суд України вирішує не спори, а питання про відповідність (конституційність) законів та інших правових актів Конституції України. Звідси випливає й основна мета Конституційний Суд України – контроль і нагляд за дотриманням Конституції.

Спосіб формування КСУ є одним з найбільш демократичних, оскільки він створюється двома гілками влади і президентом.

У статті 5 Закону України “Про Конституційний Суд України” вказано, що Конституційний Суд складається з вісімнадцяти суддів. Конституція України (ст. 148) та Закон України “Про Конституційний Суд України” (ст. 5) визначають такий порядок формування Конституційного Суду України: Президент України, Верховна Рада України та з’їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду. [1]

Цим і забезпечується його незалежність і попереджається можливість підпорядкування будь – якій з гілок влади.

Щодо строку повноважень, то суддя Конституційного Суду України призначається на дев’ять років без права бути призначеним на повторний строк згідно зі ст. 9 Закону України “Про Конституційний Суд України”.

Виходячи з особливого місця Конституційного Суду України, до кандидатів на посади суддів дещо підвищуються вимоги, які вказані в ст. 16 Закону України “Про Конституційний Суд України”. [2]

Конституційний Суд України, як і законодавчий орган (Верховна Рада), має свого голову.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду зі складу суддів Конституційного Суду лише на один трирічний строк.

Значення КСУ, як спеціального органу конституційної юстиції, виражається у його повноваженнях.

Згідно з Законом про Конституційний Суд України (ст. 13) до повноважень Конституційного Суду належить прийняття рішень і дача висновків у справах щодо:

конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тим міжнародним договорам, що вносяться до Верховної Ради для надання згоди на їх обов'язковість;

додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

офіційного тлумачення Конституції та законів України. [2]

До повноважень Конституційного Суду України також належить дача висновків щодо відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України.[1]

Особливість КСУ проявляється також і в актах, які він приймає – це рішення, висновки, які приймаються під час розгляду справ на пленарних засіданнях.[3]

У рішенні Конституційний Суд України може визнати неконституційним правовий акт повністю або в окремій його частині.

Рішення і висновки Конституційного Суду України однаково обов'язкові до виконання.

Отже, Конституційному Суду України відведено особливу роль у забезпеченні верховенства Конституції України, збереженні конституційного ладу держави, конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Література:

1. Конституція України. – К., 1996.
2. Закон України “Про Конституційний Суд України” від 16.10. 1996р.
3. Скомороха В. Конституційний Суд України: досвід і проблема.//Право України. - № 1, 1999. – С. 25 – 27.
4. Конституційне право України./За ред. Доктора юридичних наук, професора. Погорілка В. Ф.- К.: Наукова думка. – 1999. – С. 555 – 565.

ЗАКРЕПЛЕНИЕ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В КОНСТИТУЦИЯХ РОССИИ И УКРАИНЫ

Трихліб Крістіна Олексіївна

студентка факультету підготовки кадрів для Міністерства закордонних справ України Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Без преувеличения можно утверждать, что главное назначение Конституций состоит в обеспечении свободы и безопасности человека, прежде всего от произвола государственной власти.

Идея о том, что люди от рождения свободны и равноправны, что в силу рождения им принадлежит ряд неотчуждаемых (естественных) прав, легла в основу первых конституционных актов, принимавшихся в ходе английской, американской, французской революций XVII-XVIII веков. Тем самым права человека, оставаясь нравственно-политическим императивом, приобретали юридическую форму и становились важнейшим институтом конституционного права. Впоследствии они стали и институтом международного права [1, с. 37].

После II Мировой войны международное сообщество приняло ряд важнейших документов, требования которых в области прав человека приобрели характер международных стандартов, имеющих общеобязательную силу. К этим документам относятся Всеобщая декларация прав человека (1948 г.), Европейская конвенция о защите прав и фундаментальных свобод человека с Протоколами (1950 г.), Европейский социальный статут (1961 г.), Международный пакт о гражданских и политических правах (1966 г.), Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах (1966 г.), Заключительный акт Соперничества по безопасности и сотрудничеству в Европе (1975 г.), различные международные договоры. Закрепленные в них общепризнанные принципы и нормы прав человека реализуются и гарантируются с помощью конституции, национального законодательства в целом [2, с. 217].

Конституция закрепляет только те права и свободы, которые жизненно важны и в наибольшей мере социально значимы как для отдельного человека, так и в целом для общества и для государства.

Глава российской Конституции и раздел украинской, посвященные правам и свободам человека и гражданина, включают по 48 статей, представляющих собой логичную систему.

На основе этих признаков конституционные права и свободы принято классифицировать по трем группам: личные, политические, социально-экономические.

В российской Конституции, базирующейся на современной концепции прав человека, перечень прав и свобод установлен в следующей последовательности: сначала указаны личные, затем политические, а за ними социально-экономические права и свободы. Именно такая последовательность соблюдается во Всеобщей Декларации прав человека, принятой Генеральной Ассамблеей ООН в 1948 г. [3, с. 156]. С небольшими отклонениями такая же последовательность соблюдается в Конституции Украины.

В отличие от российской Конституции, в Конституции Украины к правам и свободам добавлены и обязанности человека и гражданина.

Большинство демократических конституций ограничиваются установлением минимума конституционных обязанностей, хотя он с течением времени и подвергается определенному расширению [4, с. 14 – 15].

По Конституции России на родителей или лиц их заменяющих возлагается обязанность обеспечивать получение детьми основного общего образования, обязательного в Российской Федерации. Украинский законодатель ограничивается в этом случае лишь указанием, что "полное общее среднее образование является обязательным" (ст. 53) [5]. Какая-либо ответственность родителей или опекунов за получение их детьми соответствующего образования из текста не вытекает.

"Защита Отечества является долгом и обязанностью гражданина Российской Федерации", – провозглашает ст. 59 Конституции России [6]. В Конституции Украины эта обязанность гражданина представлена в расширенном виде: "Защита Отечества, независимости и территориальной целостности Украины, уважение к ее государственным символам является обязанностью граждан Украины" (ст. 65)

Одним из краеугольных камней конституционализма является принцип равенства прав и свобод.

В странах с различными системами права (англо-саксонской, европейской континентальной) нередко используется формула "равенство перед законом и судом". При этом в одном случае имеется в виду, что суд, выступающий помимо правоприменительной и в правотворческой роли, обязан блюсти принцип равноправия, в другом – имеется в виду равная судебная защита прав и интересов личности [7, с. 135]. Последнее и легло в основу формулировки ст. 19, абз. 1 Конституции Российской Федерации: "Все равны перед законом и судом" [6]. В Конституции Украины употребляется иная формула: "Граждане имеют равные конституционные права и свободы и равны перед законом" (ст. 24) [5]. Такая формулировка создает впечатление, что перед законом в украинском государстве равны лишь те, кто связан с ним гражданством.

По-разному подошли российские и украинские законодатели к вопросу о равноправии женщин и мужчин. Если Конституция России ограничилась лаконичной записью: "Мужчина и женщина имеют равные права и свободы и равные возможности для их реализации" (абз. 3, ст. 19) [6], – то украинская Конституция перечисляет условия, обеспечивающие такое равноправие. Среди них: предоставление женщинам равных с мужчинами возможностей в общественно-политической и культурной деятельности, в получении образования и профессиональной подготовки, в труде и вознаграждении за него; специальные меры по охране труда и здоровья женщин, установление пенсионных льгот, создание условий, которые дают женщинам возможность сочетать труд с материнством; правовая защита, материальная и моральная поддержка материнства и детства, включая предоставление оплачиваемых отпусков и иных льгот беременным женщинам и матерям (ст. 24) [5].

Конституции устанавливают, что никто не должен подвергаться пыткам, насилию, другому жестокому или унижающему человеческое достоинство обращению или наказанию. Никто не может быть без добровольного согласия подвергнут медицинским, научным или иным опытам.

В российской Конституции эти положения дополнены указанием на то, что смертная казнь впредь до ее отмены может устанавливаться федеральным законом в качестве исключительной меры наказания за особо тяжкие преступления против жизни при представлении обвиняемому права на рассмотрение его дела судом с участием присяжных заседателей (абз. 2, ст. 20).

Важной дополнительной правовой гарантией равноправия независимо от национальности является конституционная норма о том, что никто не может быть принужден к определению и указанию своей национальной принадлежности (ст. 26) [6]. Хотя украинское законодательство не препятствует реализации этого права, в Конституции Украины оно соответствующим образом не оформлено.

Если основные личные права по своей природе неотчуждаемы и принадлежат каждому человеку от рождения, то обязательным признаком политических прав и свобод человека является обладание гражданством государства. Поэтому конституция адресует личные права "каждому", политические – "гражданам".

Отмечалось уже, что российские и украинские законодатели концептуально не расходятся во взглядах на характер и главное назначение Конституции, содержание основных прав и свобод человека и гражданина. Расхождения чаще всего проявляются в степени регламентации конституционных норм. Российским законодателям свойственен своего рода классический, формально оправданный подход к Конституции: коль

Конституция есть Основной Закон, то она должна определять лишь основы государственного и территориального устройства, прав и свобод человека и гражданина и т.д. А отсюда и стремление к сжатости, лаконичности, немногословности формулировок. Украинские законодатели, в отличие от российских, зачастую предпочитают детализацию конституционных норм, тем самым, возлагая на Конституцию роль, которую в сложившемся правовом государстве должны выполнять соответствующие правовые акты [8, с. 112].

Ст. 36 украинской Конституции начинается со слов: "Граждане Украины имеют право на свободу объединения в политические партии и общественные организации". И далее: "Членами политических партий могут быть лишь граждане Украины", "Граждане имеют право на участие в профессиональных союзах" [5]. Таким образом, Конституция предоставляет право на объединение (а это могут быть не только политические партии и профсоюзные организации) только лицам, имеющим гражданство Украины.

Новые Конституции России и Украины по сравнению с Основным Законом советского типа исходят из принципиально иной идеологии в закреплении социально-экономических прав и свобод [9, с. 156].

Социальная роль российского и украинского государства как одна из важнейших основ их конституционного строя закреплена в ст. 7 Конституции Российской Федерации и ст. 1 раздела первого Конституции Украины [6, 5].

Наиболее серьезное изменение претерпело зафиксированное в Конституциях России и Украины содержание права человека в сфере труда.

Новый подход к определению содержания прав человека в сфере труда обусловлен в первую очередь как меняющимися представлениями о роли государства в целом, так и тем, что оно перестает быть единственным собственником всех средств производства, а, следовательно, и единственным работодателем, единственным гарантом права на труд.

В Международном пакте о гражданских и политических правах говорится: «Никто не должен быть вторично судим или наказан за преступление, за которое он уже был окончательно осужден или оправдан в соответствии с законом и Уголовно-процессуальным правом каждой страны» (п. 7 ст. 14) [3]. Принцип «не дважды об одном» нашел соответствующее отражение как в российской, так и в украинской конституциях. Однако в Конституции Российской Федерации акцент делается на том, что «никто не может быть повторно осужден за одно и то же преступление» (п. 1 ст. 50). Украинские же законодатели записали, что «никто не может быть дважды привлечен к юридической ответственности одного вида за одно и то же правонарушение» (ст. 61). Такая редакция более точно отвечает смыслу приведенного положения Международного

пакта о гражданских и политических правах, где утверждается, что никто не должен быть вторично судим или наказан.

После ратификации Российской Федерацией и Украиной Европейской Конвенции по правам и основным свободам человека и гражданина граждане этих стран получили де-юре дополнительные гарантии соблюдения конституционных норм. Однако практически существующее российское и украинское судопроизводство оказалось не готовым к этим новым реалиям.

Література:

1. Дженис М. Европейское право в области прав человека (Практика и комментарии). – М.: Права человека, 1997. – 640 с.
2. Европейское право /Учеб. для вузов. / – М.: Норма, 2000. – 699 с.
3. Международное право в документах. – М.: Юридическая литература, 1992.
4. Шумал И. Понятие гражданских прав и свобод человека в Украине // Право України. – 1999. – № 10. – С. 14 – 15.
5. Конституция Украины. – К., 1996 с соответствующими изменениями от 08. 12. 2004 г.
6. Конституция Российской Федерации. – М.: Юридическая литература, 1993 с последними изменениями от 25. 07. 2003 г.
7. Цвайгерт К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2 т. – М, 1998. – 479 с.
8. Конституции государств Восточной Европы. Учебное пособие / Отв. ред. Д.А. Ковачев. – М.: Норма, 1996. – С. 160.
9. Осакве К. Сравнительное правоведение в схемах.–М: Дело, 2000.–256 с.

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Ченакал Юлия Ивановна

*курсант следственно-криминалистического факультета Донецкого
юридического института ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко*

На сегодняшний день Украина столкнулась с рядом социально-экономических и политических проблем и разработка перспективных направлений во внешней политике Украины поможет разрешить экономический кризис и сохранить национальные интересы Украины.

Понятно, что современное международное положение заставляет Украину вырабатывать во внешней политике правила поведения, адекватные обстановке в мире, и, в то же время, отвечающие ее собственным национальным интересам. При этом следует подчеркнуть,

что для молодого украинского государства выработка взвешенной, научно-обоснованной внешнеполитической стратегии и тактики имеет особенно большое значение. В этом случае создаются благоприятные внешние условия, во-первых, для решения сложных социально-экономических проблем внутри страны, для развития и укрепления государственности, во-вторых, для завоевания и упрочнения устойчивого международного авторитета молодого государства, усиления его влияния на международные события [1, с.399].

Выход на международную арену такого крупного государства, как Украина, - событие исторического значения. В связи с этим, известный политолог Бжезинский отметил: «Независимая Украина изменяет всю геополитическую карту Европы. Ее появление - одно из трех наибольших геополитических событий XX столетия. Первое событие - развал в 1918 году Австро-венгерской империи. Второе - раздел Европы в 1945 году на два блока. Появление независимой Украины может считаться третьим таким событием...» [2].

Современная Украина как субъект мировой политики должна внести свой вклад в утверждение нового миропорядка, что, безусловно, отвечает и ее национальным интересам. Однако здесь есть свои сложности, связанные с тем, что Украина - очень молодое государство, которое еще не имеет достаточного опыта внешнеполитической деятельности, которому еще предстоит найти свое место в современном геополитическом пространстве, завоевать и укрепить свой международный авторитет. Реализация этих задач в значительной степени зависит от уровня и качества внешней политики, принципов, на которых она базируется, ее основных направлений и приоритетов. Все это делает выработку внешнеполитического курса задачей весьма важной и сложной [3, с.428].

Наше государство пытается вступить в ЕС, но все время нам отказывают. Необходимо задуматься над нашими проблемами, которые не позволяют вступить нам в этот союз, а не стараться повторно туда пробиваться.

Что же на самом деле нас не пускает в Европу? На мой взгляд, это: коррумпированность власти; проблемы в социально-экономической политике страны (незащищенность населения, задержка в выплатах денежных средств населению); слабый международный авторитет; плохая обеспеченность национальной безопасности.

Для достижения поставленных Президентом задач (вступление в ЕС, НАТО, тесное взаимодействие в рамках ГУУАМ, СНГ) необходимо как можно лучше представить наше государство на мировой арене, усилить международный авторитет. Украине необходимо доверие мировых

партнеров для своего развития. Для этого нам мало «хотеть», нам нужно действовать решительно и прозрачно. Кроме того, нам необходимо:

- определить и провести государственную правовую политику с целью создания эффективного законодательного поля рыночной экономики в Украине и интеграции ее в ЕС и прочие международные политические и экономические структуры;

- провести судебную, административную реформы и реформы органов местного самоуправления;

- создать условия для проведения в комплексе рыночных реформ в области экономики и финансов, пенсионного и страхового обеспечения, жилищно-коммунального хозяйства, а также военной реформы;

- принять закон «О контроле за производством вооружения», создать надзирательное министерство.

- ужесточить законы об отмывании грязных денег;

- поднять материальный уровень населения.

Таким образом, подводя итог всему вышеизложенному необходимо отметить, что анализ внешнеполитической деятельности молодого украинского государства позволяет сделать вывод, что она находится в русле тенденций к утверждению нового миропорядка, к победе принципов и норм международного права в международных отношениях. Украина делает на этом пути первые шаги, наращивает вклад в достижение этой благородной цели.

Литература:

1. Колосов Ю. М. Международное право / Ю. М. Колосов, В. И. Кузнецов. – М., 1995. – 533 с.
2. [www/polit-inform/com|book|flekseev8.doc](http://www.polit-inform.com/book/flekseev8.doc).
3. Броунли Я. Международное право / Я. Броунли. – М., 1977. – 581 с.

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО
РИНКУ**

Кириченко Олександр Анатолійович

*доктор економічних наук, професор, науковий консультант Інституту
законодавства Верховної Ради України*

Харченко Олег Іванович

віце-президент будівельної асоціації України

Банкрутство банків та інвестиційних посередників в умовах глобальної фінансової кризи засвідчило незначний вплив держави на розвиток інвестиційного ринку і створення законодавчих механізмів, які б з одного боку, гарантували безпеку всіх учасників інвестиційного ринку, а з іншого були б ваговим амортизатором між державою і інвесторами. Тому проблема участі держави в регулюванні інвестиційної діяльності є досить актуальною для дослідження. Під інвестиціями будемо розуміти усі види майнових та інтелектуальних цінностей, котрі вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Інвестиції відповідно до українського законодавства можуть існувати в грошовій або матеріальній формах, у формі майнових прав та інших цінностей. З цього визначення випливає, що будь-яке використання ресурсів потребує вкладення цінностей у вигляді людських, матеріальних та фінансових ресурсів, тобто здійснення інвестицій. Об'єктом інвестиційної діяльності є майно у різних формах, на яке витрачено інвестиції і яке використовується для отримання вигод: основні та обігові кошти, цінні папери, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, майнові права тощо. У макроекономічному аспекті інвестиційна діяльність є процесом закладки майбутнього економіки країни. Що більші обсяги інвестицій сьогодні, то більшими будуть обсяги валового внутрішнього продукту країни. До суб'єктів інвестиційної діяльності відносяться інвесторів та учасників інвестиційної діяльності, які забезпечують здійснення інвестицій. Такий поділ суб'єктів інвестиційної діяльності залежить від функцій, які вони виконують. Саме тому обидві ці ролі можуть поєднуватися в одній особі. Інвесторами, тобто учасниками, можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних країн, а також держави в особі урядів. Суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути державні органи влади, фізичні та юридичні особи України та інших держав. Основним суб'єктом інвестиційної діяльності є інвестор, який

приймає рішення про вкладення власних, позикових або залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування з метою отримання вигод від експлуатації створеного об'єкту. Сьогодні інституційна структура інвестиційно – інноваційного розвитку України в загальному вигляді представлена Міністерствами освіти і науки України, Міністерством економіки, Міністерством промисловості, Національною академією наук, Національною радою інноваційного розвитку, галузевими інститутами і академіями. Недосконалість такої інституційної структури є очевидною, і полягає у розподіленні обов'язків між декількома міністерствами, що виражається у деякому їх дублюванні і відсутності єдиного керівного органу управління інноваційним розвитком. Така система департаментів, комісій, міжвідомчих комітетів із розпорощенням функцій, що підкріплюється недосконалістю законодавства в інноваційній сфері не сприяє розвитку інноваційної діяльності. Покладення на Міністерство освіти і науки України основної функції головного координатора інвестиційного-інноваційного розвитку виявляється неефективним.

Аналіз інвестиційного законодавства України показав, що упродовж 18 років незалежності воно сформоване з тисячі законодавчих актів, які регулюють ту чи іншу сферу інвестиційної активності. Водночас необхідно підкреслити, що по-перше, інвестиційне законодавство України, незважаючи на значну кількість ініціатив у необхідному напрямі, все ще залишається далеким від досконалості; по-друге, велика кількість законодавчих актів та нормативних документів, виданих різними органами та гілками влади, суттєво ускладнює орієнтування у великому законодавчому полі; по-третє, як це не парадоксально звучить, надто часті зміни законодавства знижують інвестиційні рейтинги нашої держави – адже однією з основних вимог потенційних інвесторів є стабільність законодавства, а їй аж ніяк не сприяють різкі стрибки та радикальні заходи, навіть зроблені з найкращими намірами.

Українське інвестиційне законодавство традиційно складається із сукупності нормативно-правових актів, які включають: закони України, укази Президента України, Постанови Уряду, накази відповідних інституцій, які організаційно керують інвестиційним процесом. З метою полегшення інвестиційної діяльності та покращання інвестиційного клімату в останні роки було ухвалено цілу низку нормативно-правових актів. Так, до міжнародних норм було адаптоване законодавство щодо регулювання діяльності іноземних інвесторів, визначено державні гарантії захисту іноземних інвестицій, встановлено національний режим інвестування, ухвалено закон про концесії у сфері розбудови та експлуатації дорожньої мережі тощо. Однак, незважаючи на зазначені позитивні тенденції, притоку необхідного обсягу коштів та приходу

великої кількості стратегічних інвесторів поки що не відбулося. Незважаючи на активну роботу всіх гілок влади, українське законодавство, що регулює або впливає на інвестиційну діяльність, потребує вдосконалення недостатньо врегульоване питання виділення та обігу землі; потребує реформування дозвільна система; система нарахування та стягнення податків і зборів в Україні є ускладненою і накладає помітне навантаження на підприємницьку діяльність.

Чекає свого рішення створення комплексної системи законодавчого забезпечення основи інвестиційного процесу фондового ринку та державної інфраструктури його підтримки. Якщо на сьогодні ухвалена група базових законів, яка регулює діяльність біржових майданчиків, депозитарну систему рейтингів та індексів, то на сьогодні зовсім відсутнє законодавче забезпечення діяльності інвестиційних банків, венчурних фондів, клірингових палат і таке інше, неврегульоване питання щодо систем розкриття інформації, акціонерних товариств та податкового навантаження інвестиційних проектів. Це значно уповільнює прихід стратегічних та портфельних інвесторів, а вирішення вищезазначених питань дозволить Україні отримати сучасний фондовий ринок з усіма елементами його ефективного функціонування: централізовану національну депозитарну систему; консолідовану біржову систему; систему розкриття інфляції, де матеріалізований обіг та емісію цінних паперів; модернізовану торговельну, облікову та розрахункову інфраструктуру.

Авторами пропонується декілька сценаріїв створення державних форм регулювання інвестиційно – інноваційної діяльності національного господарства: 1) створення незалежної корпорації або 2) фонду розвитку України. Головна ідея створення незалежної корпорації інвестиційно – інноваційного розвитку (НКІР) полягає в тому, щоб створити незалежну структуру на яку ніхто не буде впливати з чіткими повноваженнями впливу на інвестиційно – інноваційну політику, якій передати всі ресурси з метою формування в Україні інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки і на цій основі суттєво змінити структуру економіки, підняти її ефективність, що забезпечить подальше вирішення важких соціальних проблем. за другим сценарієм виникає необхідність створення державного стабілізаційного фонду не відновлювальних ресурсів, доходи якого мають формуватися переважно металургійними компаніями. Пропонується проектна назва – Фонд розвитку України. У світовій практиці є ще декілька ефективних механізмів, направлених на дестимулювання експорту сировини. Зокрема, в українських умовах найбільш ефективний механізм, це – звільнення на першому етапі від податку на додану вартість операцій по експорту металургійної сировини і, на другому етапі, операції по експорту металу. Таким чином рудодобувні та металургійні

підприємства позбавлятися права на відшкодування ПДВ при експорті руди і металу і ці операції стануть для них менш вигідними в порівнянні з продажами на внутрішньому ринку. Держава у свою чергу заощадить вагомі гроші, які зараз прямують на відшкодування ПДВ. Економічний ефект – близько 10 млрд. грн. в рік. Реалізація цієї ідеї сприятиме розвитку машинобудування і інших галузей, які споживають метал. До того ж, їх простіше реалізувати на практиці і вони несуть в собі набагато менші ризики корупції. Створення фонду передбачає заснування ряду установ, діяльність яких такий фонд координуватиме і які будуть на включатися до реалізації інфраструктурних проєктів Фонду на різних етапах їх виконання.

За участю держави в 2010-2011 роках пропонується створити: венчурний корпоративний інвестиційний фонд інноваційного розвитку; державний інноваційно-інвестиційний банк; державну фінансову установу муніципального розвитку; національну фондову біржу; центральний депозитарій цінний паперів; центральну розрахунково-клірингову палату; центрального контрагентства (ССР) – структури, яка займає позицію між установами платіжної системи.

Література:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» 18.09.1991. №1560-ХІІ
2. Закон України «Про режим іноземного інвестування» 19.03.1996 №93/96- ВР
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» 07.12.2000 №2121-ІІІ
4. Бюджет-2010. Експертно-аналітична доповідь. К.- Дорадо-друк, 2009.- 47с.
5. Банківська система України: виміри глобальної фінансової кризи. Експертно-аналітична доповідь. К.- Дорадо-друк, 2009.- 64с.
6. Економіко-правові проблеми державотворення в Україні(науково-експертні доповіді) / Авт.кол.:О.Л.Копиленко, Т.Т.Ковальчук, В.К.Черняк та ін.-К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2009.-236с.
7. Кириченко О.А., Єрохін С.А. Інвестування. Підручник. - К.: Знання, 2009. – 573с.
8. Корнеєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку./монографія/ - К.: Основа, 2007р. 192с.
9. Ковальчук А.Т. Фінансове право України. Стан та перспективи розвитку. – К.: Парламентське видавництво. 2007.- 488с.

РОЛЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ФУНКЦІОНУВАННІ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Кудрицький В.Д.

аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України

Конончук О.В.

аспірант Університету економіки та права "Крок"

Функціонування кредитного ринку України неможливе без відповідної нормативно-правової бази, яка б регулювала відносини у сфері кредитування, зокрема, здійснення внутрішніх та зовнішніх запозичень підприємствами України та Урядом.

Залучення фінансових ресурсів на внутрішньому та зовнішньому ринку, з одного боку є важливим фактором економічного зростання як окремо взятого підприємства, так і української економіки в цілому. В той же час надмірне здійснення запозичень несе в собі суттєві фінансові ризики, одним з факторів мінімізації яких є ефективне законодавче забезпечення.

Важливими нормативно-правовими актами, за допомогою яких держава регулює відносини у кредитній сфері, є Господарський кодекс України, Бюджетний кодекс України, Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон України «Про Національний банк України», Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», Закон України «Про податок на додану вартість», інші закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Згідно з Господарським Кодексом України (ГКУ), грошово-кредитна політика є одним з основних напрямків економічної політики держави і спрямована зокрема на залучення коштів суб'єктів господарювання та населення до банківської системи, стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки. Крім того, згідно зі статтею 19 даного Кодексу, держава здійснює контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у сферах: фінансових, кредитних відносин, за додержанням суб'єктами господарювання кредитних зобов'язань перед державою і розрахункової дисципліни. Важливою нормою є передбачені статтею 61 ГКУ преференційний порядок стягнення дебіторської заборгованості з боржника, що проходить процедуру банкрутства. Таким чином, ГКУ встановлює суттєві стимули для накопичення боргів підприємствами.

Бюджетний Кодекс України (БКУ) визначає основні принципи здійснення державних запозичень. Так, стаття 15 БКУ визначає, що джерелами фінансування дефіциту бюджетів є державні внутрішні та зовнішні запозичення. Згідно зі статтею 17 БКУ, держава може надавати

підприємствам гарантії при залученні ними кредитних ресурсів. Такі гарантії надаються лише на умовах платності, строковості, майнового забезпечення та зустрічних гарантій, отриманих від інших суб'єктів. Платежі, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань, належать до платежів по боргу. Дані норми також також створюють стимули для здійснення запозичень підприємствами.

Стаття 18 БКУ визначає, що граничний обсяг внутрішнього та зовнішнього державного боргу, боргу граничний обсяг надання гарантій встановлюється на кожний бюджетний період відповідно законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет. Величина основної суми державного боргу не повинна перевищувати 60 відсотків фактичного річного обсягу валового внутрішнього продукту України, що є надійним запобіжником надмірного збільшення прямого державного боргу України.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» дає визначення банківського кредиту. Крім того, стаття 49 даного Закону регламентує проведення операцій зі спільного фінансування та консорціумного кредитування, які є ефективним і дешевим інструментом залученнями кредитних ресурсів резидентами України на зовнішніх фінансових ринках. Ця стаття також накладає обмеження на кредитні операції, зокрема, Банк зобов'язаний при наданні кредитів перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків. Банк не може надавати кредити під процент, ставка якого є нижчою від процентної ставки за кредитами, які бере сам банк, і процентної ставки, що виплачується ним по депозитах. Надання безпроцентних кредитів забороняється, за винятком передбачених законом випадків.

Закон України «Про Національний банк України» визначає сукупність інструментів та механізмів, за допомогою яких держава в особі НБУ регулює внутрішній кредитний ринок. Так, згідно зі статтею 7 даного Закону, НБУ визначає та проводить грошово-кредитну політику; виступає кредитором останньої інстанції для банків і організує систему рефінансування; встановлює для банків правила проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна; складає платіжний баланс, здійснює його аналіз та прогнозування;

Відповідно до статті 25 Закону, основними економічними засобами і методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через:

- 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- 2) процентну політику;

- 3) рефінансування комерційних банків;
- 4) управління золотовалютними резервами;
- 5) операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку;
- 6) регулювання імпорту та експорту капіталу;
- 7) емісію власних боргових зобов'язань та операції з ними.

Податкове законодавство України також відіграє важливу роль у регулюванні здійснення зовнішніх запозичень, оскільки моделює поведінку суб'єктів економіки за допомогою посилення або послаблення податкового навантаження. Так, статтею 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» визначено, що номінальна вартість взятих на облік, але неоплачених цінних паперів, які засвідчують відносини позики, а також платіжних документів, емітованих боржником на користь платника податку як забезпечення або підтвердження заборгованості такого боржника перед таким платником податку (облігацій, ощадних сертифікатів, казначейських зобов'язань, векселів, боргових розписок, акредитивів, чеків, гарантій, банківських наказів та інших подібних платіжних документів), не включаються до складу валового доходу, і, відповідно, не обкладаються податком на прибуток.

Крім того, згідно зі статтею 3 Закону України «Про податок на додану вартість», не є об'єктом оподаткування (не обкладаються ПДВ) операції з:

- випуску, розміщення у будь-які форми управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів, що випущені в обіг суб'єктами підприємницької діяльності, Національним банком України, Міністерством фінансів України, органами місцевого самоврядування відповідно до цього Закону, включаючи інвестиційні та іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю, деривативи, а також корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах; обміну зазначених цінних паперів та корпоративних прав, виражених в інших, ніж цінні папери, формах, на інші цінні папери; розрахунково-клірингової, реєстраторської та депозитарної діяльності на ринку цінних паперів, а також діяльності з управління активами (у тому числі пенсійними активами, фондами банківського управління), відповідно до Закону.

- грошових виплат основної суми консолідованої іпотечної заборгованості та процентів, нарахованих на неї, об'єднання та/або купівлі (продажу) консолідованої іпотечної заборгованості, заміною однієї частки консолідованої іпотечної заборгованості на іншу, або поверненням (зворотним викупом) такої консолідованої іпотечної заборгованості відповідно до Закону резидентом або на його користь.

Таким чином, податкове поле є досить сприятливим для тих резидентів української економіки, які залучають кредитні ресурси для фінансування власної діяльності. Разом з тим, звільнення значної частини кредитних операцій від оподаткування призводить до мінімізації податків та ухиляння від їх сплати через так зване «фіктивне кредитування», що свідчить про необхідність вдосконалення податкового законодавства у тій його частині, яка стосується оподаткування кредитних операцій.

Під час економічної кризи, в якій перебуває Україна наприкінці 2009 року, посилилась роль підзаконних нормативно-правових актів, які передбачають вживання антикризових заходів на кредитному ринку України.

Так, наприклад, Постанова Правління Національного банку України від 09.02.2009 р. № 57 вдосконалює механізм рефінансування на строк більше 14 днів шляхом проведення тендера, стабілізаційних кредитів та кредитів для підтримки ліквідності українських банків в разі реальної загрози стабільності банківської системи. При цьому до уваги береться низка факторів:

- участь власників/учасників банку в капіталізації банку та підтримці його ліквідності;
- стан виконання програми капіталізації;
- динаміка надання кредитів та безумовних зобов'язань з кредитування, відкриття кредитних ліній;
- надання бланкових кредитів та кредитів під низьколіквідне забезпечення;
- динаміка придбання недержавних цінних паперів та здійснення інвестицій;
- придбання основних засобів, які не беруть участі в проведенні банківських операцій;
- передавання власникам/учасникам банку (у тому числі пов'язаним особам банку), коштів у будь-якій формі (кредити, майно, будь-які операції з
 - векселями, право уступки вимоги боргу, факторинг, гарантії, поруки за кредиторів банку тощо);
 - динаміка обсягів вкладень у строкові вклади (депозити), розміщені в інших банках, та кредити, що надані іншим банкам;
 - дострокове виконання зобов'язань перед власниками/учасниками банку (у тому числі перед пов'язаними особами), а також за зовнішніми запозиченнями;
 - здійснення дострокового погашення цінних паперів власної емісії;
 - здійснення викупу акцій власної емісії;

- невиконання вимог постанов Правління Національного банку України про надання кредитів рефінансування та стабілізаційних кредитів;

- спрямування коштів за отриманими кредитами рефінансування на придбання іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України за відсутності відповідних зобов'язань;

- необґрунтоване підвищення процентних ставок за кредитами;

Передбачене даною Постановою різноманіття критеріїв надання рефінансування паралельно з прискоренням процедури його надання сприяють виходу банківської системи з довготривалої кризи та стабілізації ринку запозичень.

Висновки

Законодавче поле України є досить сприятливим для здійснення як внутрішніх, так і зовнішніх запозичень

2. Існують численні стимули для здійснення таких запозичень українськими підприємствами, зокрема, державні гарантії під залучені кредити, звільнення від оподаткування окремих видів кредитних операцій.

3. В той же час законодавством встановлено чіткі ліміти на збільшення державних запозичень, що є, безумовно, важливим фактором стабільності системи державних фінансів України.

4. В умовах кризи законодавство, яке регулює кредитні відносини, зокрема здійснення запозичень підприємствами України, виявилось неадаптованим до нових умов функціонування фінансових ринків, що призвело до збільшення фінансових ризиків, нестачі ліквідності та масових банкрутств.

5. В умовах політичної кризи одним з небагатьох ефективних інструментів законодавчого регулювання кредитного ринку України є видання підзаконних нормативно-правових актів НБУ, Міністерством фінансів України та іншими державними органами, які були б спрямовані на подолання фінансової кризи.

6. У середньо- та довгостроковій перспективі необхідним є вдосконалення українського законодавства у сфері кредитних відносин та внесення до чинних законів України окремих норм, які б регламентували функціонування фінансового ринку України в умовах кризи.

Література:

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
2. Бюджетний Кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III
4. Закон України «Про Національний банк України»

5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 № 334/94-ВР
6. Закон України «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 № 168/97-ВР
7. Постанова Правління Національного банку України від 09.02.2009 р. № 57
8. Підручник.//за ред.О.А.Кириченко та В.І.Міщенко. К.:Знання. 2005.- 831с.

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ СКОРИНГОВИХ СИСТЕМ В ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ – ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Патерікіна Лілія Володимирівна

здобувач Університету економіки та права «КРОК»

Кириченко Олександр Анатолійович

доктор економічних наук, професор, науковий консультант Інституту законодавства Верховної Ради України

Ефективне функціонування банківської системи України здебільшого визначається рівнем її правової основи і неможливе без визначення правового статусу суб'єктів кредитної системи та детального регламентування різних аспектів банківської діяльності. Створення повноцінного банківського законодавства є запорукою належного управління економікою держави, побудови механізму сучасної кредитної системи України і формування правової держави.

Банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативно-правових актів, яка визначається терміном банківське законодавство. Загалом його можна визначити як систему нормативних актів, що містять норми, котрі регулюють діяльність банків та інших кредитно-фінансових інститутів, а також їх взаємовідносини з клієнтами, відносини при встановленні структури й функцій кредитно-банківської системи, здійсненні основних банківських операцій, питання правового регулювання розрахункових, кредитних, валютних відносин та операцій з цінними паперами, а також організацію банківського контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств, організацій.

Банківське законодавство - це значний масив різноманітних за юридичною силою, формою й сферою дії нормативних актів, що мають визначену ієрархічну систему. Згідно з цим банківське законодавство має низку особливостей. Першою особливістю є міжгалузевий характер банківського законодавства, адже воно містить норми різних галузей

права. Найбільшого значення тут набувають норми конституційного, адміністративного, цивільного та фінансового права. Водночас багатогранність самої банківської діяльності дає підстави включати до складу банківського законодавства ще й норми кримінального права. При створенні банківської системи перед Україною постала проблема розробки національного банківського законодавства. Перехід країни до ринкових відносин у сфері організації та функціонування народного господарства вимагає, в свою чергу, приведення банківського законодавства у відповідність з потребами ринкової економіки.

На сьогоднішній день комерційні банки України проходять шлях свого бурхливого розвитку. Доказом цього є те, що з'являється велика кількість нових продуктів, комерційні банки почали використовувати в своїй діяльності скорингові системи, які з кожним днем набувають все більшого поширення. Скорингова система або скоринг з англійської мови перекладається як бал. Скоринг це метод класифікації популяції на різні групи, коли не відоме значення основної характеристики, яка здатна розділити цю популяцію на групи, але при цьому значення інших допоміжних характеристик відомі. Система скорингу дозволяє різко збільшити об'єм продажів кредитних продуктів комерційного банку шляхом скорочення термінів перевірки кредитної заявки та індивідуального налаштування параметрів кредиту під кожного позичальника. В свою чергу система скорингу забезпечує швидку й об'єктивну оцінку при ухваленні рішень про видачу позик. На сьогоднішній день використання системи скорингу в діяльності комерційних банків законодавчо не забезпечена. Але в майбутньому вважаю це питання буде висвітлене в нормативно-правових документах.

Банківське законодавство України стоїть на шляху поступового та кардинального реформування. Сучасні тенденції вдосконалення законодавства пов'язують зі створенням нових комплексних галузей законодавства (зокрема, банківського, приватизаційного, податкового тощо), що є значним чинником впливу на реальне вирішення економічних і соціальних питань. У зв'язку із вдосконаленням законодавства, яке тягне за собою зменшення розриву між чинним правом та зміненими суспільними відносинами, система законодавства повинна наближатися до власного ідеалу - до системи права. Отже, необхідно всі норми банківського законодавства систематизувати та кодифікувати в один нормативно-правовий акт - Банківський кодекс.

Мета Банківського кодексу – створити стабільні правові інструменти, необхідні для діяльності всіх учасників банківської системи України на підставі найбільш цінних положень чинного банківського законодавства і нових підходів діяльності банків в Україні. З прийняттям Банківського кодексу, визначиться правовий статус Національного банку

України та окремих інститутів банківської системи, а також режим здійснення банківської діяльності, буде фактом, що засвідчує закріплення нових підходів з управління грошово-кредитною системою держави в ринкових відносинах, буде сприяти закріпленню демонополізації банківської системи в цілому, а також забезпеченню її стабільності та правового захисту інтересів клієнтів – юридичних та фізичних осіб. Поступово здійснювана гармонізація національного банківського законодавства в законодавство Європейського Співтовариства, розробка та вдосконалення банківських правил та стандартів, закріплених в Банківському кодексі, все це сприятиме залученню грошових коштів населення та підприємств до кредитної системи, зміцненню ринку позичкових капіталів, а відповідно до фінансової стабільності держави в цілому. Зазначене вище дає підстави висловити думку щодо необхідності подальшого вдосконалення банківського законодавства та його систематизації.

По-перше, центральною ланкою банківського нагляду повинен бути незалежний, політично незаангажований, не корумпований, забезпечений належними професійними кадрами орган державної влади. Вищі посадові особи цього органу (голова, заступники) мають призначатися за участю як законодавчої, так і виконавчої гілок влади.

По-друге, необхідно вдосконалити систему контролю за цим органом, інакше знову й знову доведеться чути про зловживання керівництва. Національний банк як комерційна структура, хоча й державна, також потребує постійного регулювання з боку держави. Внутрішній та зовнішній аудити наразі не спроможні забезпечувати належний рівень нагляду за самим Національним Банком України.

По-третє, процедура призначення на керівні посади має бути більш об'єктивною. За роки існування НБУ склалася практика призначення на керівні посади цього органу осіб, які до призначення на відповідну посаду були засновниками, або посадовими особами, або значними за обсягом капіталу акціонерами того чи іншого комерційного банку. Це не заборонено законодавством, але на яку об'єктивність з їхнього боку щодо банків-конкурентів можна розраховувати залишається питання.

По-четверте, у демократичних, правових державах світу з розвиненою економікою орган, головним завданням якого є банківський нагляд, не тільки відокремлений від центробанку, але й контролює центральний банк нарівні з іншими банками (приклад, Німеччина). Такий плюралізм розподілу наглядово-контрольних повноважень центральним банком та іншим незалежним органом є оптимальною запорукою зменшення кількості зловживань у цій сфері, що, у свою чергу, призводить до оптимізації функціонування банківського нагляду.

Зазначу, що викликає сумнів комерційна природа Національного банку. Адже в НБУ є всі ознаки та атрибути комерційного банку: кошторис, видатки та прибутки, власні підприємства, які ведуть господарську діяльність. Чи правильно те, що одна комерційна структура контролює та ревізує іншу. Хоча у світовій практиці подібне явище є майже типовим, об'єктивність банківського нагляду за таких умов лишається під знаком питання.

Одна з основних причин гальмування розвитку вітчизняної банківської системи полягає у не зовсім адекватній сучасним ринковим умовам системі банківського нагляду та методам управління, в якій багато в чому відчувається радянський спадок. Безперечно, нашій країні необхідна максимально ефективна система банківського нагляду, який дозволив би здійснювати раннє діагностування проблем та запобігання банкрутства банківських установ.

ПРОБЛЕМАТИКА СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СТОРІН У ДОГОВОРІ ФАКТОРИНГУ

Токунова Анастасія Володимирівна

аспірантка Інституту економіко-правових досліджень НАН України

Для визначення правової природи договору необхідним є всебічний його аналіз, елементом якого має бути визначення суб'єктного складу його сторін. Сформулюємо відповідні положення щодо договору факторингу.

Загальні положення про цей договір містяться в Цивільному кодексі України, відповідно до ст. 1079 якого «сторонами у договорі факторингу є фактор і клієнт. Клієнтом у договорі факторингу може бути фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності. Фактором може бути банк або фінансова установа, а також фізична особа-суб'єкт підприємницької діяльності, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції.»[1] Отже, бачимо, що бути стороною в договорі факторингу може лише суб'єкт підприємницької діяльності. Розглянемо коло учасників відповідно цивільних та господарських відносин.

Відповідно до статті 2 цього ж кодексу, «учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи (далі – особи). Учасниками цивільних відносин є: держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.»[1]

Стаття 2 Господарського кодексу України визначає, що «учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.»[2] Тобто з вищенаведеного можна зробити висновок, що відносини між суб'єктами господарювання мають регулюватися саме Господарським кодексом України. Сторони в договорі факторингу мають бути суб'єктами підприємницької діяльності, отже, висувається питання щодо природи цього договору: до якої галузі права його дійсно необхідно відносити: цивільного чи господарського. Допомогти у вирішенні цієї дилеми може звернення до інших нормативних актів. Так, Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг від 28 травня 1988 року (міжнародний нормативно-правовий акт, що був створений для уніфікації відповідних відносин і зараз активно використовується у багатьох країнах світу, та до якого наша держава приєдналася декілька років тому) у ч. 1 ст. 2 закріплює, що вона застосовується щоразу, коли «грошові вимоги, відступлені згідно з договором факторингу, впливають з договору купівлі-продажу товарів між постачальником та боржником, які здійснюють господарську діяльність на території різних держав...» [3] Тобто Конвенція підтверджує той факт, що учасниками договору факторингу мають бути лише суб'єкти, які займаються господарською діяльністю. Згідно до усього вищевикладеного, договір факторингу – класичний приклад такого випадку. Таким чином, визначивши суб'єктний склад сторін у договорі факторингу, законодавець надав йому господарського забарвлення, одночасно помістивши до акту цивільного законодавства. Така ситуація порушує гармонійність побудови нормативних актів, а також може призвести до колізій у правозастосуванні. Отже, при подальшому вдосконаленні законодавства необхідно зважати на цю ситуацію, поступово відносячи регулювання договору факторингу до актів саме господарського законодавства.

Джерела та література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст.356.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст.144.
3. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг від 28 травня 1988 р. // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 49.

WORLD ENVIRONMENTAL CONSTITUTION

Oleksandra Chornous

Ph.D., research worker, Koretsky Institute of state and law of the National Academy of Science of Ukraine

In the review the basic items of information concerning the development of conception of the World Environmental Constitution in the modern legal science and in the international politics as well as the prospects of its further development are given in the brief form.

The globalization process is steadily gaining momentum in the modern world. Its development is particularly active in those spheres of public life which at the same time affect the interests of both individuals, so-called "citizens of the planet", and states as well. One of the branches of law, directly experiencing the impact of globalization, is the environmental law. In particular, the need to resolve economic and environmental conflicts, as well as the lack of properly structured and codified rules of international law have given rise to an idea of formulation and adoption of the World Environmental Constitution (WEC).

It is logical that, as new environmental challenges and the need to meet them emerged, an array of international and national environmental laws has grown ever since. In his interview noted Doctor of Law Sciences, Professor Yu.S. Shemshuchenko noted that "according to the United Nations Environment Program (UNEP), nowadays international environmental treaties cover more than 250 issues" [1]. Besides, one should also take into account a multitude of international environmental agreements entered into between individual states and groups thereof, as well as between international organizations.

Despite such a huge mass of international environmental laws, including international legal acts of a general nature, in particular, Stockholm Declaration on Environment (1972) [2], World Charter for Nature (1982) [3], Rio Declaration on Environment and Development (1992) [4] and others, it should be recognized that the as far as their content is concerned they have certain legal shortcomings, i.e., these documents are not legally binding since they have an advisory nature; besides, many of them have a declarative character lacking universalism.

Consequently, these flaws increase the risk of gaps in environmental legislation, moot cases and, therefore, affect the quality of law enforcement in this sphere. Thus, the need has occurred to systematize all previous agreements

in the field of environmental protection and sustainable development, as well as to define institutions to enforce their provisions.

For the first time this consideration was officially stated by Ukrainian delegation (F. Burchak, M. Kostitsky, S. Kravchenko, Yu. Tunitsa, Yu. Shemshuchenko) at the International Conference on Federalism held at Hofstra University, New York (1992) [5]. The conference adopted a resolution “On Establishment of New Institutional Structures for International Environmental Cooperation” and took a decision to develop and adopt the World Environmental Constitution under the aegis of the UN.

Later, the Ukrainian political circles actively promoted this idea at the Sessions of UN from 1997.

At the moment, the conceptual framework of the WEC is being developed at the V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine. In particular, the following aspects contained in the Constitution can be pointed out:

1) Basic principles of international cooperation in the field of environmental relations. However, detailed description of various aspects of environmental relations should be avoided while maintaining the framework nature of this document.

Content and structure of the WEC must be constructed in such a manner that this unprecedented international instrument would not compromise the sovereignty of any country, but enjoin each of them to use their natural resources and environment so as to ensure the welfare of both present and future generations... The WEC should become a tool for "greening" the economy and education, stimulate the formation of a new – environment-friendly economics [6].

2) The human right to safe environment: “Nothing is said about this right in the Universal Declaration of Human Rights (1948), nor in the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms (1950) nor in the International Covenant on Civil, Political, Economic, Social and Cultural Rights (1966). By implication, this right is referred to in the Stockholm Declaration on Environment and the Rio Declaration on Environment and Development” [7]. Although the international community has made some efforts to promote the human right to a safe environment, national legislation in many countries outruns the international law in legal support of this right. In particular, it should be noted that this right is guaranteed by the constitutions of many post-Soviet states. With a view to developing this right, the other environmental human rights should be included in the WEC, namely:

- rights of general and special use of natural resources;
- public access to environmental information and public acquisition of environmental data;

- rights of public participation in environmental decision-making and participation in conduct of ecological examination at domestic and international levels, etc.

3) Basic principles of a national environmental policy.

4) Forms and methods of environmental cooperation among States in view of its diversity.

5) Institutional mechanism of the WEC implementation.

Due to the low efficiency of UNEP, which was more than once mentioned at various international forums and on the UN floor, it becomes necessary to change the format of this international organization, or to replace it with an alternative body of relevant jurisdiction: "In particular, during the 19th Special Session of the UN General Assembly mentioned above Brazil, Germany, Singapore and South Africa came up with a joint statement which called for a radical re-formation and strengthening of the United Nations Environment Program, as well as for establishment of a new UN body on environment. In our view, an Environmental Security Council (*italics* - O.Ch.) could become such a body to be set up on the model of the UN Economic and Social Council dealing with economic and social spheres. This council could be created by way of reforming the UNEP. It would be appropriate to give the Environmental Security Council a status of the special international organization and lodge it with wide-ranging powers to ensure environmental safety, coordinate international environmental cooperation, as well as to monitor the implementation of the World Environmental Constitution" [8].

As regards the judicial protection of violated environmental rights on the international level, currently the United Nations International Court, International Court of Arbitration and the European Court of Human Rights deal with the matters pertaining to this sphere. However, the fact is certain that all these courts have general jurisdiction and, therefore, it is difficult sometimes to ensure their timely settlement of litigation in this sphere. Even the existence of specialized branch courts, e.g., the International Tribunal for the Law of the Sea, International Maritime and River Arbitration Court, cannot withdraw from agenda the issue of establishing a system of qualified international courts specializing in environmental matters. In particular, at the inaugural International Foundation Conference held in Mexico City in 1994 an attempt was made to establish an International Court of Environmental Arbitration and Conciliation [9]. It consisted of environmentalists from 22 countries. For certain reasons, this attempt failed. Presently, legal practitioners and scholars actively discuss the establishment of an International Environmental Court under the aegis of the UN. In addition, in order to ensure the implementation of the WEC provisions it is proposed to set up under the auspices of the UN the International Service for Environmental Monitoring and the International Environmental Bank.

When considering this subject, we should also mention the problems that may arise in the process of harmonization and implementation of the WEC. One of the issues that may influence the adoption and implementation of the Constitution, is rooted in different levels of socio-economic and political development of individual nations, including the development of their institutional environment. Another problem stems from the fact that it affects the interests of major subjects of world politics. As an example, it suffices to recall the case of the U.S. refusal to ratify the Kyoto Protocol to the UN Framework Convention on Climate Change of 11 December 1997 [10].

Based on the foregoing, one can conclude that the WEC concept has a good practical basis and its provisions may well be implemented. Some scientists consider the codification as a redundant and unnecessary work, a waste of developers and other process participants time and state and international organizations' money. But it is not. Codification helps to evaluate and classify the legal regulations taken and effective at the moment, and thus facilitate the operation of all law enforcement agents: from individual citizens to corporations and public authorities, to international organizations.

Another issue that arose in the process of developing the WEC concept was the title of the document: "One of the basic objections of numerous opponents to the WEC idea was that the Constitution traditionally referred to an individual state (as the basic law), while in the case in question it goes about the entire world" [11]. In our opinion, at this moment the title of this international codifying instrument is not important, whether it is WEC, or UN Code or Convention on the Environmental Safety [12]. What is important is the very idea to codify and systematize the international environmental law, thus giving it a binding effect.

The WEC has a great potential to turn into an effective instrument of globalization in the environmental field. It should be noted that we are witnessing and taking part in an interesting process of implementing scientific concepts into real life. Thus, suffice it to mention a more than 10-year history of development and adoption of the UN Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 [13], which has effectively ensured the participation of all mankind in solving problems of the World Ocean development as one of the global challenges of our time.

Literature:

1. Yu.S. Shemshuchenko's Interview in the article by S. Demsky "Environmental Constitution of the Earth: From Concept to Practical Implementation" / Golos Ukrainy newspaper of 10 October 2007: <http://www.golos.com.ua/rus/article/1191933320.html>

2. Convention of the United Nations Conference on the Human Environment of 16 June 1972 // http://www.unep.org/Documents_multilingual/Default.asp?DocumentID=97&ArticleID=1503
3. World Charter for Nature of 28 October 1982 // <http://www.unep.org/Law/PDF/UNEPEnv-LawGuide&PrincN05.pdf>
4. Rio Declaration on Environment and Development // <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=78&ArticleID=1163>
5. Шемшученко Ю.С. Екологічна Конституція Землі: від ідеї до практичного втілення // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/All/herald/2007-09/a1-9.pdf> - 2007. - № 9. - с. 4.
6. Ю. Туниця, Е. Семенюк, Т. Туниця. Діалектика глобалізації в контексті екологічного імперативу // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/all/herald/2008-02/a2-1-n2.pdf> - 2008. - №2. - с.с. 8 -24.
7. Шемшученко Ю.С. Екологічна Конституція Землі: від ідеї до практичного втілення // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/All/herald/2007-09/a1-9.pdf> - 2007. - № 9. - с. 5.
8. Шемшученко Ю.С. Екологічна Конституція Землі: від ідеї до практичного втілення // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/All/herald/2007-09/a1-9.pdf> - 2007. - № 9. - с.с. 6-7.
9. For more details, look at: <http://iceac.sarenet.es/>
10. Kyoto Protocol to the UN Framework Convention on Climate Change // <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>
11. Ю. Туниця, Е. Семенюк, Т. Туниця. Діалектика глобалізації в контексті екологічного імперативу // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/all/herald/2008-02/a2-1-n2.pdf> - 2008. - № 2. - с.с. 8 -24.
12. For more details, look at: Шемшученко Ю.С. Екологічна Конституція Землі: від ідеї до практичного втілення // Вісник НАН України: <http://www.nbu.gov.ua/portal/All/herald/2007-09/a1-9.pdf> - 2007. - № 9. - с.4.
13. For more details, look at: http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

ЗАСОБИ ГАРАНТУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛІВ

Бригадир Іван Васильович

кандидат юридичних наук, викладач кафедри трудового, екологічного та земельного права Харківського національного університету внутрішніх справ

Незалежно від того, які сфери суспільного життя досліджуються, який вплив на довкілля з боку діяльності людини спричиняється, переважна більшість учених-природознавців вказують на значний розвиток сучасних технологій та поліпшення життя людини завдяки їм. Однак, практично, будь-яка людська діяльність має як позитивні, так і негативні наслідки для людини чи довкілля. Не позбавлена негативних тенденцій і транспортна сфера діяльності людини. Розвиток транспорту в історії людства завжди відігравав значну роль, він визначав технологічний рівень країн, їхні торговельні успіхи та військову міць, дозволяв розширювати території та скорочувати час на їх освоєння тощо. Але транспорт вимагав і певних „жертв”. Зокрема, для розвитку його інфраструктури потрібні земельні ділянки, котрі необхідно вилучати зі складу природного середовища.

Автомобіль став майже єдиним і цілком достатнім видом транспорту, що дійсно є сьогодні не предметом розкоші, а засобом пересування. Автомобільна промисловість зробила його доступним для великої кількості людей. Уряди низки країн розробляли програми з перетворення автомобіля на достатньо недорогий транспортний засіб для кожного [1, с. 73].

Однак автомобіль став заручником свого успіху. Кількість таких транспортних засобів поступово наближається до кількості населення на Землі. Цьому є певні пояснення. Як тільки матеріальне становище людей поліпшується, відразу зростає кількість придбаних автомобілів. Така тенденція проявляється і в Україні: автовиробники та їх представництва у виступах в засобах масової інформації в 2005–2006 роках відзначали підвищений попит на автомобілі, подекуди це призводило, до утворення своєрідних черг на їх придбання. Такі тенденції простежуються в багатьох країнах, що розвиваються [2, с. 4–5].

Тому дедалі актуальнішим стає питання охорони довкілля від негативного впливу автомобільного транспорту. Основна небезпека від експлуатації автомобіля полягає у викидах, що утворюються при перетворенні хімічно зв'язаної енергії пального в енергію руху цього транспортного засобу. Тож основним напрямком зменшення впливу

автомобільного транспорту на навколишнє природне середовище є поліпшення екологічних показників двигуна автомобіля.

Крім того, причиною низького рівня екологічної безпеки автомобільного транспорту є порівняно невеликий вплив одного автомобіля на навколишнє середовище, в результаті чого кожен окремий власник не може виявити чи спостерігати негативних наслідків для довкілля від експлуатації свого автомобіля. А тому досить важко переконати таких осіб у необхідності дотримання екологічних вимог щодо його транспортного засобу. За таких умов провідну роль відіграє саме встановлення правових вимог до екологічних показників автомобіля та покладення на власника обов'язку їх виконувати.

Поступове встановлення більш жорстких вимог до автомобілів – це звичайна практика майже всіх країн ЄС [3]. Виходячи зі світової практики, можна відзначити, що запровадження більш жорстких вимог до вмісту шкідливих речовин у відпрацьованих газах автомобіля є найефективнішим способом забезпечення екологічної безпеки транспорту. Цей спосіб є найбільш прийнятним для України, і чинне законодавство до нього максимально пристосоване. Адже серед усіх екологічних показників автомобіля саме з показниками вмісту забруднюючих речовин, які виділяються при роботі його двигуна, законодавець пов'язує заборону на подальшу експлуатацію транспортного засобу. Фактично, механізм введення в дію європейських норм зводиться до встановлення як відповідного державного стандарту Євро-3, -4, -5.

Дослідження сфери безпосередньої експлуатації автомобілів дає можливість класифікувати засоби гарантування екологічної безпеки за основними напрямками та способами правового впливу за такими групами:

- правові засоби зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від роботи автомобілів, серед яких виділяються підгрупи:

- встановлення більш жорстких правових вимог до вмісту шкідливих речовин у відпрацьованих газах двигуна;

- встановлення додаткового фінансового (фіскального) навантаження;

- впровадження адміністративно-правових обмежень для власників транспортних засобів;

- правові засоби попередження негативного впливу автомобіля на життя і здоров'я людини та довкілля після виведення його з експлуатації як транспортного засобу;

- правові засоби забезпечення екологічної безпеки в галузі автомобільного транспорту через поліпшення якості пального;

– правові засоби гарантування екологічної безпеки при поводженні з такими витратними матеріалами, як автомобільні покришки, відпрацьовані мастила, фільтруючі елементи, охолоджуючі рідини, акумулятори тощо.

Література:

1. Кричевський С.В. Экологическая история техники (методология, опыт исследований, перспективы): [Монография]. – М.: ИИЕТ РАН, 2007. – 160 с.
2. Перспективи автопрому / Автоцентр. Щотижневик. 2007. – № 38 (528).
3. Чисте „Євро”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://journal.agrosector.com.ua/archive/15/>. – Заголовок з екрану.

ЗМІСТ

Частина I

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

<i>Бортун Микола Іванович</i> ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ.....	3
<i>Жаровська Ірина Мирославівна</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	4
<i>Зінченко Юлія Олегівна</i> НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ У КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.....	7
<i>Кравчук Клавдія Георгіївна</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	10
<i>Мамонтов Ігор Олександрович</i> ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ СЕРЕДИНИ ХХ СТ.....	16
<i>Марусяк Олександр Васильович</i> ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЮРИДИЧНОЇ ФІКЦІЇ» В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ ПРАВА.....	17
<i>Ромалійська Катерина Вікторівна</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	19
<i>Теймурова Сабіна Алісаївна</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СУВЕРЕННОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	21
<i>Тімочко Олена Юріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА ТА ОБ'ЄКТА ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА.....	24

Фелді Олексій Вікторович СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ.....28

Шишко Яна Русланівна СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ
РЕФОРМ.....31

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Міжнародне право**

Азжеурова Галина Геннадієвна ПРОБЛЕМИ ОБЕСПЕЧЕННЯ ПРАВ
ДЕТЕЙ В УКРАЇНЕ.....34

Беляєва Марина Валеріївна РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....37

Григоренко Дар'я Вадимівна ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ
ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «НАЙВИЩІ
ІНТЕРЕСИ ДИТИНИ».....39

Діус Надія Іванівна НЕМОЖЛИВІСТЬ ВИКОНАННЯ СВОЇХ
ПОВНОВАЖЕНЬ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я ЯК ПІДСТАВА
ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА
УКРАЇНИ.....41

Клименко Яна Александрова НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ
РЕФОРМИРОВАНИЯ КОНСТИТУЦИИ УКРАИНЫ КАК
ОСНОВНОГО ЭЛЕМЕНТА ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
ГОСУДАРСТВА.....45

Люта Анастасія Олександрівна ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ.....48

Магновський Ігор Йосифович ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-
ПРАВОВОГО СТАТУСУ МІСТ КИЄВА І СЕВАСТОПОЛЯ.....51

Носовицька Еліна Станіславівна ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ
ТА ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ.....53

Павшук Катерина Олександрівна ПРАВОВА ПРИРОДА
ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....56

Руснак Ілона Орестівна КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ ЯК
СПЕЦИФІЧНИЙ ОРГАН КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....58

Трихліб Крістіна Олексіївна ЗАКРЕПЛЕНИЕ ПРАВ И СВОБОД
ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В КОНСТИТУЦИЯХ РОССИИ И
УКРАИНЫ.....60

Ченакал Юлія Івановна ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ.....64

Фінансове право. Банківське право

Кириченко Олександр Анатолійович, Харченко Олег Іванович
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО
РИНКУ.....67

Кудрицький В.Д., Конончук О.В. РОЛЬ ЗАКОНОДАВЧОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ФУНКЦІОНУВАННІ КРЕДИТНОГО РИНКУ
УКРАЇНИ.....71

Патерікіна Лілія Володимирівна, Кириченко Олександр Анатолійович
ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ
СКОРИНГОВИХ СИСТЕМ В ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ
БАНКІВ – ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....76

Токунова Анастасія Володимирівна ПРОБЛЕМАТИКА
СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СТОРІН У ДОГОВОРІ ФАКТОРИНГУ.....79

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Oleksandra Chornous WORLD ENVIRONMENTAL CONSTITUTION.....81

Бригадир Іван Васильович ЗАСОБИ ГАРАНТУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛІВ.....86

Частина II

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право

<i>Беген Ігор Іванович</i> ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА УЧАСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	3
<i>Борисова Юлія Олегівна</i> ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	5
<i>Грабар Наталія Михайлівна</i> ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО АДВОКАТОМ ПРАВ В СУДІ.....	10
<i>Гринюк Олександр Володимирович</i> ПОРІВНЯЛЬНО – ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МОРАЛЬНУ ШКОДУ ДЕРЖАВ АНГЛОСАКСОНСЬКОЇ І РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВИХ СІМЕЙ.....	13
<i>Дульська Анастасія Вікторівна</i> ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ДОГОВОРАМИ.....	15
<i>Євхутич Ірина Миколаївна</i> ПРИПУЩЕННЯ ЯК ОСНОВА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ДОКАЗУВАННЯ.....	17
<i>Іванченко Оксана Павлівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОБМІН ЗМАГАЛЬНИМИ ПАПЕРАМИ ТА РОЗКРИТТЯ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	20
<i>Кириченко Олександр Анатолійович, Ваганова Олена Володимирівна</i> ДЕ ЯКІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ.....	24
<i>Ковалишин Олександр Романович</i> ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПРИ ВЧИНЕННІ ЗНАЧНИХ ПРАВОЧИНІВ.....	28

<i>Коваль Ольга Петрівна</i> ПОНЯТТЯ ТРАСТУ В АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ СИСТЕМІ ПРАВА ТА В КРАЇНАХ КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ПРАВА.....	31
<i>Кравчук Остап Леонідович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕГАТОРНОГО ПОЗОВУ.....	35
<i>Луценко Лідія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ УТРИМАННЯ МІЖ ПОДРУЖЖЯМ.....	38
<i>Охримович Мар'яна Михайлівна</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ.....	42
<i>Романчук Христина Степанівна</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ЗБЕРІГАННЯ АВТОТРАНСПОРТУ.....	45
<i>Руда Христина Петрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ.....	47
<i>Свіжа О.О.</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ "ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ".....	50
<i>Станіславчук Тетяна Сергіївна</i> МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	54
<i>Хараджя Наталя Вікторівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖІ ДІЇ СІМЕЙНИХ ДОГОВОРІВ.....	56
<i>Цопіна Наталія Леонідівна</i> ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ МАЙНА НЕРЕЗИДЕНТІВ.....	58
<i>Шевченко Олександр Вікторович</i> ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ НАБУВАЛЬНОЇ ДАВНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	60

Господарське право. Господарське процесуальне право

<i>Андрусь Ірина Олегівна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	64
--	----

<i>Батрин Станіслав Віталійович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ.....	65
<i>Зверева Елена Владимировна</i> ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ РЫНОК И ЕГО УЧАСТНИКИ.....	68
<i>Кучеравенко Тетяна Євгенівна</i> ДО ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВЖИТТЯМ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.....	70
<i>Олейников Олег Валентинович</i> СПЕЦИФИКА МЕТОДА АВТОНОМНЫХ РЕШЕНИЙ В РЕГУЛИРОВАНИИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ВОСТОЧНОЙ АЗИИ.....	74
<i>Портянко Євген Вікторович</i> ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ БАНКРУТСТВА ВІДСУТНЬОГО БОРЖНИКА.....	79
<i>Сидоренко Юлія Миколаївна</i> САНАЦІЯ, ЯК СУДОВА ПРОЦЕДУРА, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДО БОРЖНИКА В ПРОЦЕСІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО.....	81

Трудове право та право соціального забезпечення

<i>Миколаєць Вікторія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ «ПРАВА НА ПРАЦЮ».....	84
---	----

Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право

<i>Аксьонова Ірина Анатоліївна</i> АВТОРСЬКА ІДЕЯ. МОЖЛИВІСТЬ ЇЇ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ.....	86
<i>Богдан Олена Іванівна</i> ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ:ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	89
<i>Панова Ірина Вікторівна</i> ПРЕДМЕТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА: ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ З ПУБЛІЧНОПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ.....	90

Частина III

Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Криминологія. Кримінально-виконавче право

<i>Бабенко Ірина Юрійвна</i> ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ УГОД.....	3
<i>Безуглий Леонід Анатолійович</i> ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН І УМОВ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИННИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	6
<i>Богачук Василь Степанович</i> ПИТАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ФАЛЬШИВОМОНЕТНИЦТВА.....	7
<i>Воробей Андрій Олегович</i> ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ В ХОДІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	9
<i>Герасимов Роман Разяпович</i> ПОШУКОВИЙ ПОРТРЕТ ЗЛОЧИНЦЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВА У ПРОЦЕСІ РОЗБІЙНОГО НАПАДУ.....	11
<i>Гребенюк Анна Валентинівна</i> СИТУАЦІЙНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ТАКТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПО ВИКРИТТЮ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ.....	14
<i>Денисенко Віталій Анатолійович</i> ПРОБЛЕМИ ВИЛУЧЕННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КОНТРАБАНДИ ІСТОРИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....	16
<i>Дубець Оксана Степанівна</i> ТИПОВІ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ, БЛАНКІВ ТА ЇХ ЗБУТУ.....	18
<i>Заєць Наталя Олександрівна</i> ПИТАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ.....	19

<i>Запорощенко Наталія Андріївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІСЦЬ ДЛЯ НЕЗАКОННОГО ВЖИВАННЯ, ВИРОБНИЦТВА ЧИ ВИГОТОВЛЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ.....	21
<i>Карабанов Дмитро Олександрович</i> КОМПЛЕКТИ ТЕХНІКО- КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ АВТОТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ.....	25
<i>Кожсакарь Іван Юрійович</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДАКТИЛОСКОПІЮВАННЯ ТРУПІВ З НЕУШКОДЖЕНИМИ ШКІРНИМИ ПОКРИВАМИ РУК.....	26
<i>Лютій Віталій Віталійович</i> ЗАВДАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ (ПРОФІЛАКТИЧНОЇ) ПОЛІТИКИ.....	28
<i>Максименко Олександр Євгенович</i> ОКРЕМІ ПОШУКОВІ ТЕХНІКО- КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ СЕКСУАЛЬНИХ УБИВСТВ.....	30
<i>Марчук Олександр Петрович</i> ОКРЕМІ ТЕХНІКО- КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРАДІЖОК ІСТОРИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....	32
<i>Прокоп'юк Олег Іванович</i> ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИМ ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	34
<i>Сибаль Олег Богданович</i> ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ.....	35
<i>Старушкевич Анатолій Володимирович</i> ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ВИКЛЮЧЕННЯ» ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ СЕРІЙНИХ УБИВСТВ.....	39
<i>Сулейманова Зейнеп Ресульївна</i> ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМОГИ СПЕЦІАЛІСТА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНУ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ.....	43
<i>Тимошенко Ніна Олександрівна</i> ДО ДЕЯКИХ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ.....	44

Яремко Галина Зіновіївна БЛАНКЕТНІ ВІДСИЛКИ У СКЛАДАХ
ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 116, 123 КК УКРАЇНИ.....46

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Муніципальне право**

Берлач Юрій Анатолійович ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСТВУ В
УКРАЇНІ В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ
ВИКОНАВЧОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ.....49

Білик Ольга Олегівна ОБ'ЄКТ ПРОСТУПКУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЗА ПОРУШЕННЯ ВЕДЕННЯ
ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ
ВИСНОВКІВ.....51

Віхляєв Михайло Юрійович ГЕНЕЗИС ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВНИЧИХ ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПИТАНЬ ПОРЯДКУ ЇХ
СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ У РАДЯНСЬКІЙ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ.....54

Докучаєва Вікторія Юріївна ЩОДО ПОНЯТТЯ ІСТОРИЧНИХ ТА
КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....56

Дьомін Ігор Анатолійович АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ
СТАТУС ПІДРОЗДІЛІВ МІЛІЦІЇ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....58

Калашник Олена Миколаївна ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО
ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ.....61

Каліщук Уляна Олегівна ПРАВОМІРНІСТЬ ВІДНЕСЕННЯ ДО
ПОДАТКОВОГО КРЕДИТУ ВХІДНОГО ПДВ ЩОДО
ПОБУТОВОЇ ТЕХНІКИ.....62

Коллер Юрій Сергійович ДО СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ
ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА
ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....65

Кукурудз Роман Орестович ОЗНАКИ ТА ПОНЯТТЯ АПЕЛЯЦІЇ В
АДМІНІСТРАТИВНО-СУДОЧИНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.....66

<i>Меліхова Ольга Юріївна</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ІЗ ПРАВОВОЮ КУЛЬТУРОЮ, ПРАВОВОЮ ІДЕОЛОГІЄЮ, ЮРИДИЧНОЮ ОСВІТОЮ, ПРАВОТВОРЧОЮ ТА ПРАВАЗАСТОСОВЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ: АНАЛІЗ СПІЛЬНИХ ТА ВІДМІННИХ РИС.....	68
<i>Рибакова Марія Володимирівна</i> ПРАВО НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ПРИ СКОЄННІ ПОРУШЕНЬ ПДР, ЯК – ВСЕБІЧНЕ, ПОВНЕ І ОБ'ЄКТИВНЕ З'ЯСУВАННЯ ОБСТАВИН СПРАВИ ТА ВИРІШЕННЯ ЇЇ В ТОЧНІЙ ВІДПОВІДНОСТІ З ЗАКОНОМ.....	72
<i>Риженко Ірина Миколаївна</i> ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	75
<i>Романюк Ірина Юріївна</i> ПІДСТАВИ ТА ФОРМИ УЧАСТІ ПРОКУРОРА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	78
<i>Синюк Роман Олегович</i> ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО ОГЛЯДУ ВІЙСЬКОВИМИ НАРЯДАМИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	82
<i>Твердохліб Вадим Юрійович</i> ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	86
<i>Черниш Інна Анатолівна</i> МЕЖІ АДМІНІСТРАТИВНО – ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	90
<i>Юркова Євгенія Валеріївна</i> ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	93

Підписано до друку 25.12.2009
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net

